Институт языка, литературы и истории
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 266
1979 г.
Кирг. ФАН СССР гор. Фрунзе

ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
Кирг. ФАН СССР гор. Фрунзе

ДЛЯ БУМАГ

Шакаман Чуйкова

Жайсалан Алыкбаев

24/IV 7 листов.

Ленинградский
ин-т № 166

Годы обуч.
8 сут. обуч.

ар бири 58 кило
лмак басты. Алдыда
ротчо тирүүлөй сал-
граммга жеткирүү
рат.

жайлоонун Жыла-
сында мал семиртип
н Н. Акназаровдун
дурус болууда. Жай
рылгандан бери ар
килограммдан сал-

эл алдында берген убадасын ар
бир ириктин тирүүлөй салмагын
63 килограммга жеткирүү үчүн
кйгиликтүү аткарууга умуттөн-
дүрөт.

Колхоздо эт багытына коюл-
ган малдарды дээрлик жогорку
семиздикке жеткирүүгө толук
шарт түзүлгөн.

М. ЖАМАНГУЛОВ.

чимдери менен шыктанышкан республиканын өнөр жай ишканаларынын коллективдери КПСС тин XXV съездинин чечимдерин турмушка ийгиликтүү ашыруу үчүн мелдешүү менен, өнөр жай продукциясын сатып өткөрүүнүн көлөмү боюнча жарым жылдык тапшырманы мөөнөтүнөн

электр энергиясы, жүк ташуучу автомобилдер, чулки-носки буюмдары, маданий-турмуштук багыттагы жана чарбалык тири чиликке керектелүүчү ар түрдүү товарлар чыгарылат.

(КыргызТАГ).

Карл М
хоздун

СҮТ

Бизди
ры Улу
революц
гын жа
менен
өз ара
кулачы
кан. М
гы 18
саап а
болгон
төрумд

Кыш
менен
га ра
лан г
дө бер
га си
бир к
Аз
тарга
эртел
дыры
Ната
ча
60 г
дум.
деп,
га к

ӨКТҮҮ КӨРГӨЗМӨ

паардагы Элдердин
ңдүү М. В. Фрун
узейи Ысык-Көл
Октябрдын 60
на арналган «Улуу
улуу адамдарды
деген көчмө көр-
киберди. Революцио-
оводец, мамлекеттик
ихаил Васильевич
н өмүрү жана иш-
сү жөнүндө баянда-
м полотнолор, фото
р, биографиялык
тер менен коммунист
ктин колхозу болгон
Путь» колхозунун,
лдөгү № 54 жылкы
н эмгекчилери, «Көл
сык-Көл» жана «Кыр

3-ИЮЛЬ — ДЕҢИЗ ЖАНА ДАРЫЯ ФЛОТУНУН КЫЗМАТЧЫЛАРЫНЫН КҮНҮ

Москва. Чыгыш дарыя портунун коллективи КПССтин XXV съездинин чечимдерин турмушка ийгиликтүү ашырып жатат. Навигация башталгандан бери пландан ашык он миң тонна эл чарба жүктөрү кайрадан иштелип чыгылды. Онунчу беш жылдыктын экинчи жылынын тапшырмаларын мөөнөтүнөн мурда орундатуу үчүн жүргүзүлгөн социалисттик мелдешке 800 дөн ашык адам кошулду.

Борбордук дарыя портунун жүктөөчү району нун жумушчулары жүктөөчү, түшүрүүчү техникаларды пайдаланууну жакшыртуунун эсеби нен беш жылдыктын эки жылынын планын Улуу Октябрь Социалисттик революциясынын 60 жылдыгына карата орундатууну чечишти.

Сүрөттө: порттогу өндүрүштүн алдыңкылары нын тобу. Биринчи катарда солдон оңго: электрик М. А. Мушкаренков, жана крановщица Н. И. Михалева экинчи катарда — порттогу жумушчу М. И. Чуйков крановщик А. М. Скороделов, порттогу жумушчу П. А. Морозов жана крановщик А. А. Шиткин.

Ин-т языка, литературы и истории
Отдел рукописей
266
22 стр. 1979
Инв. ВАН СССР гор. Фрунзе

5

3910 сан
2070
5980

N1

Манас.

ТЕТРАДЬ

по Манас ученика
Манас. средней школы
X
класса

Ажекатаалиев
Ажрадылдабек

№1

(30910 сан)

Алб хандын Эгилеринин Манаска Келгени

Кыргыз аттар аркылдап
Бир Бгрооңун жоолугуда
Екиден желдет тарпып дап
Он еки жыл сайын келгени
Ошол Манас екин деп
Ырчы турган Алпы елге
Озунун сарбаш Бергени
Сапалга Ырчы деведи
Келген жерден коросок
Оордодон довул кол отту
Он-еки-Он-ч мылтыктан
Бгри да кан бай дуп этти
Мылтыктан Бучун бурстти
Бучун кары кулагы
Жыпжана Бенде турабы
Аваалы ковдой ок кетти
Согушкандар Эчилер
Ат устунон сояк этти
Кокт он жоогон мондурдой
Ок коргошун тон етти

2070сан
Институт языка, литературы и исто...
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
гор. Фрунзе

Кубаны ұжған адамдың
жүрогу бұйған сәпкетті
көргөндүн баары таң гәпды
өз жағынан төрт мүзү
сол жағынан төрт мүзү
Аркасынан бәрбмүзү
Азыр келип жүтүжүду
дәр базаны бет алып
Айдаган койдой жәнәлүп
Аскерлер ұлы ұмүн бекитип
Алмалай жандан шекинет
Ічке кігірип жиберди
Айдаган бойдон секирбит
кирбейтыщта калганы
он еки миң қалың қол
қалқадан келип қорасса
ұзун кетken қоча әсәп
оңуз бұйыз жәлүнда
кытык та бұчу немедей
Кыпычы жалаң жолунда
кез келип кыпыч ұлытыр
Бұларды қорұп алғы бек
салам айтып салытыр ч3

Саламына Алик жок
Оң карагам Калык жок
Оң жагынан он беши
Ыбанбан бүткен кезеши
Сол жагынан он беши
Аттан турып Калыпып
Алтоно кирди жсабырып
Ой Бойона кой бостон
Одара тартып аттынан
Ошентип шорун катырган
Оң жагынан бгроону
Сол жагынан бгроону
Ар бгроону карасаң
Үйтон киши сүйроду
Алык кандан Байкушгар
Бестапыр Кашы сүйлоду
Эпек деген журуптур
Аманат жеңдан ғұзұптүп
Жүт кұндурүп апыпбыр
Журуптүп жолго сапыпбыр
Жүз оғондон епчибыр
Журбоч кетип Капыпбыр
Алкын дөрбөт апыпбыр

Ушуга кепген апты сүчү
Ачыгын тапшырыш
Үй сырабын Эрчиш
Өрүштөн Эрдин устуна
Ачып Борин аларды
Сыязат менен киргизди
База карып Борсын
Башын жерге тийгизди
Бул дүйнөдөн кайтыш деп
Үйлөнүш наамас Найлыс айтыш деп
Жаны менен жаңы кыр ды
Мистин шорун катырды
Өртөнөн айгай салганы
Ыжгаган Борганы
Кандарга салам Бөрсүндөн
Капилет жайдын көрсүндөн
Уруга салам Бөрсүндөн
Аман Кичин Үшүлөр
Узак жолго Кирсин деп
Кабылан айгай Салынбыр
Кат кырын Кой гон Эрчиш
Кайра Башын Көтөртүп
Үйлөндүрүш алынбыр

Врка жагын карада
Учкур куу найза коруда
Алды-дагы жендеттин
Алты тушун сокуна
Ар Ишти корут Алганы
Вйран азыр калганы
Жанга салам Бай айбан
Карап турган Элчибиз
Муюу кетти калтыран
Мандайда козу жалбыран
Акыл дан кетти алсыран
Саламды тузук албай
Тили канды бандыран
Тиктен турап жалдыран
Карап корсо ордодо
Жорк акын кийген жандар бар
Санга айбучу заңгар бар
Таажы кары Башында
Нокор коруу кашында
Башында доолот Балыбар
Алдында артын тагы бар
Айланасын камаган
Албарс кылыч колунда

Апы-энеси Аскер сөзүндө
Ортосунда өлбүрөп
Эки жаны таажыдар
Салам айтса алик жок
Жандырагандай кой торо
Сүйлөсө сөзү өзү шок
Сөкөбөн Башы сөзү жок
Кандай жүргөн адам деп
Карап көргөн киши жок
Жерге Багып кыйкыт
Могунун сапыт шыпкыйт
Кыйда өлбүрөп Зыңкыйт
Куралдорди көргөндө
Эси кетти селдейген
Аксакалы Үйүн деди
Өлүп турган апы-энеси
Салам айтып Бүгүнкү
Эр Бакай алик алгоны
Алик алды токтолду
Андан Бокок Бүлтөңбөн
Кыйк этken адам жок Болду
Ары менен энеси
Аны кайнаңда токтолду

Бир убакта Кораса
Өрөөн ташы башында
Өрттөнүп көөр кашында
Чүпүрөгөнү упачан
Чачын ганды жыйнаган
Жыгын ганды жоготон
Бүрүп ганды Эңкеген
Өжөрлөгөн ды сөгкөген
Өрбеги Башбан кетпеген
Намыс ганын Ичи кычык
Көрк Баабырдын Баарысы
Өкпөсүнө жетпеген
Ак капчак Кыргыз кыйласын
Өкпөсү менен Эңкеген
Кой оозунан гон Өпкөс
Көкүр чачын Өжөр бай
Сөзү ширинен жагымбу
Озу ✕ шириин табышбу
Өжөбай оюнда кетпейт.
Ачуулашып Бек алпат.
Кордон ачып аргандай
Өлөрү көздөй өкпөдү
Көзү кайнап от Бөрү

Кишиңе бопсо озуңор
Аябуңда барбы созуңор
Айбайсың бы созуңду
Курупай кедип бүп жүрге
сен апаң дат пай созуңду
жыпас бопсо эмчиер
жүй байсыңбы эсиңди
Бүп созду айбыт сапганы
не кепген жан сың озуңер
Аябуңда барбы созуңор
үйіңда суңаң бебіби
Өлгөн туруңу кердик дет
үлбурүп жооп бәрүүо
эмчиердин котчубу
Камоого түшүп капышты
Кайдан кыпсың пайысты
Жаймаң дашың байкуңбор
Жардын бәрген кагазын
карандайды сүрүп бәрмиби
Өлгөн Киши жок бопду
Арып кепген кагазы
Ай кайдаша га токтоду
Бір убакта карода

Суроору таажы башында
Сексен Ноор кашында
Ардынан кырган эрине
Сыргак Баабыр зыңкыйып
Ордунан турду кыйкыйып
Басып келип калганы
Баяғы катты алганы
Баабырдын үсбүнө
Бадыраң баажы үсбүндө
Барып жазып калганы
Ойрон воинон сунганың
Окуп окуп бигиди эмне
Мыйгыман куруу эмне
Тилекти кудай бергени
Коштон тигип журоп жургенине
Корунов жерден кергени
Иманын анык бергени
Ордунан кетип калганы
Асазду Баатыр айтканы
Кубанчыга Баатыр батканы
Кубаганын коргон соң
Тура кетип ок жакпан
Тоодой Воинон кок добун

Жоро Азамат жаткансы
Кубанчыга добуш кагыпты
Катчыга катып жазыпты
Ар жолдоша болгусу
Алтымсеш жигитте гана
Окумат озу айкөрүш
Оз элин тонко чакыпты
Азаматты барысы
Катындан айрылбайы
Кабылан манаска болгуча
Бугундон башпан тойлуда
Сологчуна бабырык
Сан сар башын кой кылды
Казыноосу ачтырып = Жоро албыт окшуш
Алты чыгып кол эле
Урон дор дой чачбырып
Бир сарайга жат кырып
Кайбар учуга бактырып
Доводой болгон этикди
Ноой кой дой чыккыды
Огуробду жыйып жыккыды
Алты кунду той тоган
Канкыл барын тарабы

Ак сакалуу карысы
Акылмандын баарысы
Акыл ойкан капысы
Балдарга акыл айтышат
Ой ой балдар ой балдар
Осолдуктуу кой балдар
Ойлоп корсок как ушул
Оң оңдур бай турган той бардар
Жүк бадирек болгонсуң
Катыны эркек тууган жок
Жеп кармакан жемиси кулоон жок
Атасы оңгон ақыл эмес
Шумдук аяғы канбес жакшы эмес
Адалгандай заман дет
Өрбү бопор жамандет
Капгай эле башы бүз
Кай басынан ақман дет
Бандар баарыңа Бай кавай
Айлайсың надандет
Аксакалдар жемелеп
Ангем айтып турду эле
Боз балдары болбоду
Болбой моюнбогоду

Карысыз бай Карызар
Аяшы сызар Бариздар
Ысырқысын ақдосаш
Оордоодо Аман жсат пайбы
Ойрон манас қалыздар
Манастын Бар ғогында
Катындар дүш маңгоғлор
Катынаш деген думандын
Қапқында Ичи өзөлөр
Өрөзған әр Аман ғурганда
Урушқа тоо гайда
Урушқа жоғ гайда
Кунсурабай қоюлар
Азан ғаиғы нее гайда
Ыбы қуйдо ғой тоғаш
Қалқ ыкбаарын кеп кеш
Бүгүн жеті ғун бопун
Эрчимин күчү Бүткөчү
Ойчил ерді жеңіп обүр
Өрөзіт ағы жеңіп үсбүлө
Аидан керді тоғ обүр
Эңіперді Кыргызын
Ойлағы менен тик турып

Анын жака дейинди
Ар бир оюнун башына
Алтын ганат кийгизти
Арыстандын бүгүзүн
Аны менен тиги кой вол
Алы жүргүнчүк мин гизти
Алы бедов ат берди
Колдорун кат берди
Бар элчилер кайб деди
Дине коргон бил генин
Кандара сапаи айб деди.
Оңдогу бирыт окусац
Оюндагы создор ду
Ашбучу үшүн кат деди
Үшү баргап элчибиз
Ардого баргап чегибиз
Жаңдарга тирүү капгапа
Жаркыран кишкап аргапа
Содергер дей капгайбыт
Тонду аретенип дапгайбыт
Жарго тушту капгайбыт
Жубарын тирра бектерүп
Жупгарга жүгүн жүктөдүп

Түйгун Манас ~~сурган~~ Бакырдан
Жүгүнүп дүкүр Чүк дешип
Кан-каны кайрып Бүктөшүп
Кабырга ~~жерлеп~~ жүрүн жүктөшүп
Ас кана Эмес мол жүрүп
Биябастан ысол жүрүп
Батту мейиз туз арзан
Катыны кыйын кызы арзан
Жаңы жийын кымыз арзан
Керметтөөнүн Боюнда
Кең Кутандын оюнда
Эр-тоо-туктуу тоюнда
Элчи келип Үйүнүн
Элчи келди деген сөз
Бүткүл элге Бүгүлүп
Тойдо жүргөн карыжаш
Торгон турун кең алып.
Токтоодор Бандор дүн айбат
Арбагы кийин Үүлгөн
Дабай-га салган Чүлгөн
Басып келдиң Бүлаасты
Көрүп келдиң маасыны
Маасы кандай ирекен

Бапасы жайдай жерекен
Өнтип сурап турдуекс
Адда Әлчипер дин экенбуу
Әлчипер анда Кепайбаб
„Ә" капайык журтуи деп айбаб
Манасты Сурап Нетесиз
Не мурасна жетесиз
айба Бәрсек башыкан
Әртеп ~~ес~~ емес Бурсугун
Как ушу маапа жетесиз
Манас деген Бареке
Баашапыгы ашкан жаңекен
Өзырки жургеи порумуу
Өбүн бак минген оруну
Оруз менен Оңгон дун
Оңюп жерде опоподуи
Әи Кебүрет айбапбаши
Өйкап Әкен Байапман
Ушун Бапган Әлчипер
Коркуп опап Бизкербик
Кырк чоро деген Шайбандан
Азыр жапган дүйнодо
Ага кусур айбапман.

Анан Бөлөк созу жок
Биля Кыпар озу жок
Казарды Көздөй кабырат
Канды жоюп дабырат
Карала маң Кара жүрөк
Сүйүп Капды жабырат
Тоотун Кебин урбады
Токтоюп карап турбады
Кандарга Барып айбар дең
Өлүк Баргап адамдан
Курдө создор кайбар дең
Жок тун Бадем авырат
Соз сүйлөшүп жабырат
Төйдө жүрген Кары жаш
Төбүр Кап коюо Барыпбыр
Хан Кашына да жолдошко
Элчи келип Капканы
Эшиктин атын алганы
Өбүр дабыр сүйлөшүп
Калчы Карык сүйрөшүп
Сабаш айбат Бүжүйүп
Сайгаш Канын Баарысы
Курка опбурду Чыжүйүп

Ал ташака той гонсоң
Алакан жазып ко жатып
Бата кылып койгон соң
Алгынду сенде бир кучак.
Ак сакалду музбурчак.
Элчилер дех кел сурайб
Недеди Манас дел сурайб.
Анда элчилер кел айбат.
Оо Учуктар дел айбат.
Манасыпар курусун
Адам Заат неледи
айбар дилес жунучусун
Кимге Бегитбер шумусун
~~Бардан курч кашады~~
~~Жак Башта кабады~~
Ар бир арызган желедетер
Алып келип бир учу
Алы куру кашады
Жик Башта кабады.
Кашоо сунан чыкпадык
Манасыздын оозунан
Жакшы кепта ухпадык
Алы куру жатпырды

Ар даамынан тапкырды
Аби кунду эсеп берди
Жебин эсака деп ойлоду
Ар кимибиздин башына
Алты мыш бан тон берди
Алты бедов ат берди
Жолбузка кат берди
Бар элчи пер кайб деди
Элиште бедов атыбыз
Манобул ~~кат~~ берген катыбыз
Акылиса токто дер
Анын мойдо окудум
Элчи пери муну айтып
Эгей шыгай хандарга
Кагазын сунуп бурайын
Хан хашын да жойдогу
Казыр Вазир мойдосу
Кагазтын алып копуна
Окуиака бойду ошо
Жазып алып четине
Карман алып бетине
Окуп алып жароса
Ойлон турду борисы

жаңы менен көрүсү
кабыпан дын Бөрүн катыбар
эң Башында катышып
мында Китеп укканга
төрт мүчөлөн Берилите
Измакрим Заты Бар
Төрт жүз миң төрт жүз Байгам бар
Алты миң төрт наибы бар
төрт Сакияр дары бар
Башбагылар кетпесоң
Байгам бар пар отконсоң
Атым менин Манас дер
Озу Зыйту Корки бар
Бир сызууда Карасаң
миң дейт дерик Баркы бар
Кагазында Кет айбаб.
мен Кабыпан Манас дет айбаб.
~~Кабас жа~~ Катышып озук урушсаң
Кабосон Жсаңың дет айбаб.
Тиктиди Бигит мусулман
Ибаардаб алсын Үчүн дан
Тигит менен Кексин дет
тик бик бегин кет боксо

тилмеч жоон берсинден
катын ды корун кесинден
кабылан жанас кенайбаб.
Атынды Бгин кесинден
озулду Бгин кесинден
озулду Бгибси канганар
откур манас деп аибаб
Анкодугуш Огпогун
Агер гыгар Ойронуз
Акыр гети Бопкорун
Нак корк кунде кегинден
Ап корк кундон канганыз
Анганынды Бгингинден
Бухулуган тукулуз
Уругузан уругуз
Урухсагсыз кегипе
Менин Арыстандыгын Бгипге
Урушпарыз гын бопсо
Убадацыз тыз бопсо
Айкан кундон канбагын
Ошол кундон канганыз
Жоготтоолун Баарынды
Бошоттор мун: гнайтды

Бозгоормун Барыгы
Боз кыларын шарыгы
Эмок екенин Бигибейсиң
Жетги жаным апыгы
Бор эгогонун көркүндө
Бийик катка созулду
Ачык көра көзүңдү
Ачык кепин очуңду
Бийикбастан жургусуң
Айлын дем өгүңдү
Кагышкар Борсоң жандарын
Бийвагын өзүлдү
Чөпөк Башбуу кепгинден
Устун астын суу кепген
Үйүр аккан суу кепгин
Көра купак гиүр кепгин
Бйдаама көгүүн көп кепгин
Азамат Бың Мөп кепгин
Үч Гоктоткуз жел кепгин
Мөө Мөктөт куз сепкепгин
Төбөкепсик ер кепгин
Үйүр аккан суу кепгин
Алыш кепсе Бүрөлмын

Бербесе тенир аргамжок
Бидадан экор дамсурарын
Бакасы Бітік дебалын
майыш бөсөң Бастық
Бөрікту Аббын ғынарын
Бағаң өпсө кетік
жақғызың Кақбай Барыңғық
Жебоң Әлес Жетіқан
~~Жетғылаң~~ жетіқмигің соғучық
жеңгічір Бөлсоң Баорыңчық
Бійкорұдұрғ Қағазы
Бійғы тіаман Бөлгону
Вздан тұрған қандағ·га
Вжыр Заман Болгону
Вжылмандың Баарысы
Көзуқу жаман Болуңду
қан қайғыда қалыптыр
Қарала ман Бұқара
Қарапаңқан Бұлаға
Нелине ешұлдұқ Бұлсөздең
екіден үйтен Бұкұңдан
үй артын дан ғұқұңдан
сөзке жүрін ақтыр

Ал жерде бурган канизар
Барабыз деп куулон бай
Жее Барбаз жагын сүйлөбөй
Бир далай турду ук добуш
Кыйын дардын Баарысы
Оңурон ѳлгѳн сарысы
Курка алтурду дүзкүйүп
Косом дордун Баарысы
Кожжорудай шүзкүйүп
Тазигор кондун ѳлгѳнө
Сарысы ѳлгѳн Бетине
Коздору Кадды Айлайып
Конко турду далдайып
Башы Булган кайгалбай
Башгагы создон качалбай
Курка олтурган кураандар
Ордолоштогон ѳзүнѳ андар
Ой бабы жүрүшү Баскан дар
Үндѳгѳн созу жоок болду
Антип мынтип арасы
Ани кайгага токтолду
Ѳлдөнгөн бай жандарга
Эркек Болуп ер Бүйлөп

А-2
ИНСТИТУТ ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
ЛИТЕРАТУРЫ
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 266
45 стр. 1979 г.
АН СССР гор.

Эки машина Зарда-ға
Торо тош тук куюлду
Хандарды карай сүйлөду
Өтөздү коюу алды жан
Бабазды коюу өлды жан
Байкабай сүйлөп тактыган
Үйдө журса мыкту жан
Урсун кудай Баарызды
Музбургак Башган карызды
Жайында жатса тынчойбой
Жайдарыманас канызды
Ооздугун каяса ал мынае
Оздуру байып ошол Баарызды
Сөйлөп аткан ажидаар
Сөгүн Ичкилда даңы бар
Күйгүгүн Басып алдыздар
Өзүнө ачык ой Бар са-
Өлкөлүнүн Жанасбын
Хандарын Кантсенде Кирбей калды
Кун Сыгышта бириз Бар
Кун Батышта бириз бар
Күлдү жаным кулдонун
Кагына турган жининз бар

Өрөзтан чаңас Бадырчы
Аккуна менен Жачырса
Айбатына ээп төбөсү
Тура турган кемчи бар
Эмне деген Ич кылар
Барчыдан Барчыдан Бүркүшүдөй-
лөп кыйлар
Эсап кумурду кыш кылар
Бир кишидей Ич кылар
Бүгүндүн бестен Ич кылар
Ай гында Өлтөрүп
Бир кишидей лөш кылар
Ыйбүктү Айбар төрөп деп
Мүзбүрчакты кекер деп
Бүзүлгү сендеп коркоп деп
Эсамбыр гыны ерсиң деп
Сынчы бека сүгөлөнөр
Эсаман-Кичи сенсиң деп
Кол Ичинде Жеп айбар
Көкөчү Көкмеч деп айбар
Үрөчү айбар Жабалдеп
Көкөчү айбар Эсамандеп
Бүгүнүз Бүгүн үрүчү

Эми Бирдиктей бутоп эсептеш
Эми кайтып айтып ба
Ишин шорук кайтаба
турон бой турган жан бопбай
отбой турган эсан бопбай.
өрүлөп качкан эсан өлбөй.
Тобокелге салалык
Бопсо аскер алалык
Кечин дептир кекетип
Чок тон босоп боорукпук
Эсен жеткис ел менен
Ар бир леген эр менен
Конуш жеткис коп менен
Кол бир леген зор менен
Эсен жеткис жан менен
Саркер деңиз жан менен
Сан жеткис аскер алалык
Турон гурдун устуно
Дубурлөп туш кагалык
Тетиги коорун эсеп кан кагадон
Катын менен балдан
Убакт ғигын алган соң
Ордосуна барган соң

Өз кыялы кармаса
Өйдөн берер урушту
Кеңешип берер кеңешти
Кыйрабын берер кытайды
Кыялыңдан туубайлысындайды
Камап берекакеңеди
Катыңдан туубайлысындайды
Боргандын баары тунарсың
Көк айдын кылын сарайды
Баарың жыргап капасың
Кан макпан сапын макайды
Иттигиңи кармаса
Ырайым жоозу анда жок
Тозо турган жанда жок
Каарына апса санда жок
Ыйлы жургөн жанга кабылдың
Мага десе бардыгы
Кыялын гүлсин барыңды
Кыйын Үйсин жаныңды
Кыялдарын кылын гүлдөрдө
Ичип Үйсин канып
Баргын жерде макыпор
Как ошол жерде сабыпды

Аргачысыңар ортодо
Акыр Виман тоң пайсыз
Арыстан жанас Бортодо
Алапайыз табалбай
Аңкыкоон шашпорсыз
тобокел Кипшт коропук
Ардыр сакга апсакка
Согуп ган Бойдон жоопуук
ингери Кийин Барбайлык
ит гинек Кылын сапбайлык
Кайрабту кучуу Баабырды
тунуңдо Барып камай лык
Ал созду айбын жандарыңз
Кайрабганын Калганы
Кубурлошуп жандарык
Ашыктын тон тараттн
Кол коркотун Баарысын
Олуроң дотун ал куну
Кызыл Сокгун ордун карабы
Казакгын Кокго эсобордсу
Кашында тот эсу эсо пдошу
Атка минип алганы
Арак менен сапгани

~~Атка минин Врааны~~
Врадан кечип дайраны
Кыт мырдын Боюн кыдырып,
Шибеңдин. Боюн сыдырып
Шыңгуунун жерин кыдырып,
Эртыштын Боюн сыдырып
Эр кокчо Барды үйүнө
Үрөбү келди сыягы
Эки келиндин үстүнү
Кара куюка Бек ашып
Катары менен жоо Басып
Видэкан дын Сынчыбек
Ак жоноду айдай га
Аң дап турсаң Бул созук
Аркасы Кетер дакама
Мырганбын жоокун сыдырып
Бүдайыктын муз Бурчак
Бүкар тоосун кыдырып
Экапын эсуртүн Байкартып
Жети хан Бигердеп Бараб дап
Жеткендер Окко апай дең
Барбаган дын Баарысы
Арманынан айрылбай

Өкүрөткө какат деп
Өтпү Бардын Бадрысы
Өт-атына мингизби.
Ат кадырын билгизби
Өтпү эсөкбүт Бадрысы
Өтө ганат дүйнө деп
Өлбү Эшекти Бүгүлөткө
Жар дынар сатып алып мингизби
Садагын Бөлгө Үлүшүп
Сатып дагап кашкар ат
Жай нан жолго киргизип,
Убакты саабы Болгондо
Убакты куну Болгондо
Элиман дын Эр тоңдук
Тике турду коргондо
Туго туруду кол жыйды
Дүңмаңга туура сабучу
Баабыр Бардан моя жыйды
Бүгүлгөн жоон Балбандан
Бүгүлмө орток Зардадан
Жуздогон тумон колады
Тутоп боз дөң кунгурап
Ыгоро төшүк дүңгүрөп

Балалы көздөй эсеп алды
Артыш Басып эсеп менен
Алты Жүз мын кол менен
Кыялында эскерген Жамгырчы
Экинчи си Эр Жолбук
Учунчу болду Чербүзүз
Кара Кыргыз Уруу
Кайтардан Кан бай эскердүзүз
Ак сайдан эсепсиз аскерди
Эки эсүз мин кол менен
Эгиз Карап Байлаган
Эки Келин эсайлаган
Эр чобу эсүрдү кунурон
Үчүй Бою менен дүзүлүрон
Сарыаркадан эсе алып
Сапырылып Эр кокчо
Сандуу жүлүн кол алып
Кокчо эсүрдү манаска
Алыр кысын кол куран
Айтылган эсери таласка
Оордо шайын кок Беке
Оргун кокон маргалаң
Алдыңдын Сын гыбек

Жаласты көздөй жок менен
Жеке Башы Сынчылын
Жети тулон кол менен
Водагы жоого сапганы
Ормандду дүйнө жапганы
Будайык тын музбурчак
Букар дан ғынт жоголып
Эми келсин музбурчак
Бйкоп манас не Болду
Апдаган дай Болуден
Эсен кыпт санаса
Кырыма сапы Болуптур
Бойжогону кырк куну
Эрбеңки куну Болуптур
Эртең конок конор дп
Курбай капан Болор дет
Всоноолак жсурй ене
Втакту Жери ногой дет
Кайран Бук Ич Озой дет
Б, Кабылан манас Баабырык
Конок Учун камын жет
Кадыр алдам Колдо дет
Ғыканак жерге салбады

Ғырык уйку алдады
Баатыр манас ойгонуп
Суу ғыбыктай толгонуп
Ғаканак жерге салбастан
Ғырык уйку албастан
Жыбыран жындыз толгондо
Тун ортосу болгондо
Тугон гурду карасаң
Түйгүчүк самын коргонго
Ак кебеги жамынып
Ариз тан дай ғамынып
Иш Башбоого жамынып
Калары жок ойянып
Ак кебе мылтык тамянып
Алтын добун которуп
Бийалмен ойноруп
Эшик ачкан ғыгытыр
Эшик гижик асылна
Асылган ачыр ғалбыргак
Кулду жерге оңнат кан
Кудукту жерге суғорбкан
Чүтүк ту каба жалбыргак
Чүчүк жүчүк тактыргак

Урматтуу курук аккула
Сен бөгүн сенин четтеген
Бийик дын сенин секпен
Сандыргану бадыша
Жан кишиге ок кашыкда
Боз довоюн башында
Тоңуп шуп кеткен турганы
Коңундагы милтыка
Кочуштан дары куйганы
Кой боорундай коргошун
Кого сумво кого алып
Кундурайта урганы
Куш ганынбы кораба
Которонуп турып кок жаткыз
Курткуроо бурайты
Неети казакат деп аттыз
Врканын токтоп бой
Бөбүн добул бек какты
Ак кепке милтык салдырып
Врызтан ордин четтеп озунок
Ач кыйкырык жалдырып
Бигайын ушкан адам дар
Бакылыкан жалдырып

Жазайын бы жеп дегитор
Замбиреке жамынын
Казаап үчүн бакыргак
Казыпага шайкыргак
Жеке башын карагды
Жетимиши жиги бакыргын
Бөгиз уп дегек замбирек
Бир пагапы кол бокун
Ичи кызып дайт бокун
Он еки жеп дегт киргени
Кыргы менен кырдырын
Кызыл куш менен сурдурун
Араба менен дарысын
Бия бастан барысын
Бүт кепин куйдурун
Блачыктай сонду
Бүдан корсоз онду
Ок ордуна урдурун
Тубу менен карагай
Тыз шіргисин карабай
Сумбоо кылын андырын
Турғтун барын сандырын
Курхун козу дарыны

Күйду аябай Барымы
Купагына сал дырын
Бір жуз аркан алдырын
Бятыныш купач Гыногатөрөке
Бия бай Гыр мап тандырын
Быстан турун мургантар
Жаиза менен от Бөрдү
Бит канда дүйнө сок деди
Ужанда журок Бок деди
Кун куркуроп Басып ды
Тунап тушун ачып ды
Жер дуз гуроп Басып ды
Жердин Бою казып ды
Ушундай аткандар
Умактай козу ачып ды
Доосунгон Баабырлар
Түй шуугунон Гачып ды
Эшикте Бандар вилады
Кулгандар от ко кыйрады
Эжурбу кудай кыйнады
Байоодо кунук түйлады
Тоо Бөздоду буркуран
Ит уруду Гуркуран

Канооду Эшек айкыры
Мал оодон таңак Бакыры
Бети курсук Бүп Ичи
Бейлоок туштуктан
Кулак тунун Сакыры
Кудай урун салды деп
Не кылса Сыгып калды деп
Коркоктор дун Баарына
Тулук тиришкен кун болду
Он Башынын Баарына
Мулук тушкен кун болду
Найзакер дин бектугуна
Тулук тушкен кун болду
Эл Бийлеген Мыктугуна
Бүтүк тушкен кун болду
Сандыргалу кырк бору
Сан ат тын айбыт коркоку
Манастын кырк чоросунун Эсебинин
Откорүп айткаңы
Бугуничисинен Бийлигин
Башындан Эле кайбайын
Башында Бакай кары бар
Баатыр лар дын Баары бар

Кундурдун уруу Чалкбай
Кундуручу Ажыбай
Кыргызтын Бегикутчулай
Кара тууу Маскачы
Калкбардын уруу Чакчы
Кыргыл аттуу Сатпайы
Сапар Бий диле аталы
Ушчундардын Ушеги
Ушеп уруу Жайсаны
Ургуя Кара Жогосу
Ажыбина Кочкусу
Бообек-Шаабек-Шокору
Арбандардын Актайы
Торобендердин Торойчы
Торочу Кара Торочу
Торгосу Жсурбак Бокочу
Жакай даана Коручу
Ак-Кере айбын Берүчү
Тонбун Башы Тоокутай
Ядрин Башы Элчиян
Чанк Башкорган Канканан
Серек менен Сыргалы
Сезней турган Чырагы

Кокур чубашын коч Авыш
Коч Башкорган эр Бабыш
Авышдын ууну Акаким
Арыстан маскик баркек
Тун ичинде Жол журсе
Тулон кыргыз кол журсо
Тукунун изи Жазып бас
Тулон жайнак шубуту
Бучлон дон ёык кан Кусу
Карашгыда жол журсо
Казак кыргыз мол журсо
Карсектин изи жазыпбас
Кадыр жайнак шубити
Кан ёайкаган Кусу
Ырчуул Боз уул ыктусу
Эр Газлай майт мыктусу
Казаат десе Кан данын
Коргын Жоого ёыкёусу
Кадак Гардын Бороду
Кабыл Бокол боро .Ачи
Шыкчуун ууну Курбенчи
Мыктуу Кашка дурбоону
Бору жолду бокону

Жоону Алыстан коргону
Баатыр кар оюн Барысы
Баш Болгон Бакай карысы
Жайсаң аман кырк Баатыр
Жан жабына ат мингин
Ат минсеңа бат мингин
Манаспы коздой Бетпагы
Жалпы жоокер капыгыр
Алардан мурун Озунун
Акудай мойну созулуп
Ач маранын ар жагы
Алып Сурдун Бер жагы
Аламанцурун оюнда
Ажал сунуп Боюнда
Арыстан дар кепер жолунда
Доолот кушут Башында
Ер Алманбет Кашында
Абакеңиз Ар Бакай
Турган екен Ошондо
Ар кимдуу кор тушунда
Ар касынан Бир бир кеп
Кырк Горонун Барысы
Кыргыз Баштап Корысы

Кырк гоз о Баары Келгени
Кыраан Бакай Карыга
Бгинп Салам Бергени
Абакы Алик Алганы
Алиана тушут кырк Баабыр
Курган тура калганы

Бакайдын Айтканы

Ббасы Бакай кп айбаб.
Азаматтар деп айбаб.
Мен коргоду кордуздбу
Мен туйганды туйдуздбу
Ке туйбай Бгилбей турдуздбу
Туйбосоздар айбайын
Кызматкер бгйди кызыкды
Кый кун бопду капырай
Манастын Бейпи Бузулду
Баарын жсурун Алалган
Байкабайсын Ушуну
Бузулгандын Бепгиси
Бул буну сайран ур катты
Бугусу ожсун тур гатты
Тотусу сайран ур гатты
Добугшун Басмай тур гатты

Бозала турпар тулоп тур
Боюп тун Баарын Бокоп ур
Ургомак аптар тулоп ур
Абарстын Баарын булоп тур
Аборчок аптар жаратыр
Асман коко каратыр
Жовурчактар жарап ты
Тоонун Башын каратыр
Гозопту катуу кыпатбейт
Жолкун сыгын Бурнака
Казаат кылмак Болгон бейт
Алакандай журбуна
Азап кылмак Болгон бейт
Тербелдуу тоонунегиси
Сайлады Дайра денизи
Ушунусун Бай касаң
Уруу геруу кыларда
Ошондой ке Бергиси
Уруулар муну ер Берип
Аздаңар арызтан Бегерип
Атыланын сыккан Ферлерин
Ада Бипет үйүно
Аман есен келерин

Эс одорган бир созу
Эр бакай айбын сапсаң
Ыкыы жерең кырк баабыр
Абраcы айбкан бул созу
Бёран ажыр калганын
Не болсода экуроңук
Эр тороду короңук
Бул созу капышын
Бууданмингенбаабыр пор
Бул курутун эсепке салышын
Таңдын ереседе
Дабырлаба санкылай
Жетип келди акенге
Сырбан планас баабырын
Сынытпыр жалгыз добого
Байкап журса баабырды
Башпакыдай тузу жок
Байгыдай эсузу жок
Арбайып наалы капырбыр
Ажыдаар турун салыптыр
Астыкы керди арбайып
Устукку керди карбайып
Кайтаргаңы тукболуп болуп

Кеңигишин карасаң
Карарып жаайчу күн бопту
Встыңды серди как байып
Кандай чыныи кабындай
Шуруп арыи карасаң
Бурган Банба сабындай
Көздөн ёкпкан зарбабы
Коруксуу отпуже ачындай
Кайраты катуу тун бопту
Бетинен ёкпкан чырынбай
Беш Байтактык эсун бопту
Кышка киргеи Бурадай
Кычыран тишин чи бопту
Онтурай Манас ёёну
Азы коруп кырк баатыр
Витторын Байсан аныска
Бибыи сапаи Карыска
Баш котторор бир жанжок
Баатыр кандай жулуи
Байлыи сурар Кишигжок
Кудай ургаи ёкпдеи
Кужурланып Бул манас
Кайратына кетпкеидеи

Каарыга ѳкпѳбѳй
Кара жерди ѳѳкүшүп
Аскѳрѳтѳдѳн бир бирин
Бөйрөктөрүп бүкүшүп
Ыңгайлай каары түтүнѳ
Каары катуу түтѳ канда
Карчы ѳзүк кан дүүлѳ мандын
Канын сууй төкчү эле
Казаат кылып аңѳаның
Жээбир шаардар бүзгүнѳ эле
Ичтин турган көзүнѳ
Шуруп коргон адамдар
Өйүнөн ашкан иш албай
Чч жүнү коркуп кузгу эле
Бир шумдукту кылгу эле
Кайыкпаш деген дүүлөндүн
Катыгын көпѳ берчү эле
Кабарын укпан адамдар
Көп кдушуруп түргү эле
Ооругун баатыр капыт бүр
Каары тѳѳкүп жүзүнѳ
Кайр абданың ачыт бүр
Кырк баатыр дын баарысы

Кыргыл Башат карысы
Кыймыл Кыргыз какаасы
Кырка Окшура кайышты
Кыргa оқшурут кыштыын
Кыпыч мыктык Бармарак
Бөлөнө ашып Зымпыйын
Кырк Баабыр кенди Бүдөгө
Кырка оқшуду добого
Бл ачыка Боёбоду
Адамдардын Баарысы
Үрсүнөндай төкгөнүдү
Эрлердин сөзү Абат.
Эртеңки Намаз Багындат
Мунарадан жаңырат
Азан үнкү Заңгырат
Даараатына дурбөөдү
мечитине Кирбеди
Кой Горосу кашында
Кок добонун Башында
Окуду Намаз Өтөндө
Намаз Окуп төкаага
төкаага Намаз Болгонсоң
Кайрабы төөлүк Кырк Баабыр

2667 1979

ИНСТИТУТ ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
АН СССР гор.

96

Алтынтыз дедь Бакта-
Кан кашда Жаен Ижеен
Бүгүн түшбү Жылга-
сопусу айтым сүр тесіп
собуб алып Бүгүгөзүй
Эшен дердей әнеңдеп
Сүй пошор гө дорманок
Кырк Баатырдын Баары сы
сүкүтке кирди тенеңдеп
Башбагы кылган. Дүнөнү
Бар кудай кечер Бекеңдеп
Баяндостун чын чыны
Байлыгын оскон койбору
Бүгүнкү күндө карасаң
малык Бойду көкдөбө
жекен достун чын чыны
жайкалган оскон койбору
Ошо күндө карасаң
Орун бойду кок добо
Күй ыкгары мүздашып
Күй мукгаги Сызданып
Курудук Жеми Бизденип
Кырк Баабыр кыргаобүрүп

Ошо оттурган Бонона
жай сарайдан кезинде
Кунду гак түш болтуруу
Күн абаага төнгөндө
Гайыран гак түш болгондо
Бардык таш тан сапшар
Ыры жандын кечеги
Бибин созуп Баш-бакар
хандардын кайып Аскери
кабарын угуп Өлүшөр
Жанжалдуу арды көчкөн
Из мурунку кегени
Өз жашгырчы Эркен
жеңе ке анды жок менен
жеңди түшөн кок менен
Ак асаба кызыктуу
Өгөй лагап Зуу менен
Кок аза ба кызык түш
Кок жалыган дуу менен
жеңкей гендү кузгурон
жерге Байгай дүзгурон
Бору жолду кой Баабыр
Болосу Экн жашгыры

Дүкүрөп жыккан жеröгөөк
Карааның көрүп айкөкүк
Кабагын сөрпүв кашь сөрпүв
Ишаарат кылып сакгагы
Жети мыргшан жугуруп
Жеңмаңдай купаттуу
Бурабартын какганы
Арыбан панас Баабырык
Ат ка жинин акыры
Бастырарда Баабырык
Добуп кагып салгагы
Себиядуу секен төрт
Сөрп сакган Жагы кызыл ört
Вибанданг сурөү ак кука
Как сокусу как кука
Баса жинин Баабырык
Алыстан авын акыры
Кырк сорусу күркүрөп
Кыргыл саяы Дүркүрөп
Кыйктуу найза дүүлдап
Кыр Баабыры шуулдап
Баабырык шаагы көрүнүп
Төрт сап Бөлүп Бөлүнүп

Асіпкы Бакай Бат Бопут
Артында Кыргыл таш Бопут
Андан Кийин Алманбет
Алардан Боясун Алмакан
Арыз арбында арызбак Сыргагы
Арызтан дар Бугун жыйнады
Аскерден Баарын жыйнады
Акчупа менен Зак кайын
Ак кайын тай дак кайын
Арызтан ар Кирип Барыптыр
Кагып кеткен жаамгычы
Кантип тирсин Умялбай
Арызтан Эрди коргондо
Учук тушут атынан
Кол кушуруп апдына
Сапаш айбат доорына
Алпин Баатыр акганы
Аман соорук сурашып
Акалышып калганы
Алти шаар үйүрү
Азыр кыпын ууру
Арбын келер Бекендеп
Ишен генин сен Бопсок

Иришкенщ мен Бопсом
Бс жыйынсыщ ко?ду дер
Асыр ала койчу дай
Бстщщда ж манас менщи дер
Кандай арзан бо?ду дер
Урушсаныз мына дер
Уобаданы тыщда дер
Ушуну айбын ар манас
Андан Башка созу жок
Бия? кыкар ози жок
Бура Барбыт как гаиы
Башбан жоко сакгаиы
Жалыыр Чыиын аскериг
Бакщ Бакан аггаиы
Аскердин Баары Дурбашуи
Бйгай Пашын жсурдешиг
Айы шаар коногун
Бакщ Ашы Жоноду
Ар Бакайдын артынан
Эре жсуз мищ Уйгур Пух
Элеси Кайбай уйшду
Бакай абаз элинен
Селиз маны кон оду

Жабыгы Бөлүк Боз үйү
Жайлгыр Ээны Кыргызты
Жапы жолдун Боорусу
Сатыр тиреп Кыргызты
Сан таналбын Бүркүзүп
От ордундай дүңкүлдөп
Отуз кыркпан коңдурун
Сайгайнаткын кантсаңын
Сатырдап өйнөп дүңсаңын
Таз торкону жетибай
Таш аш асы тийибей
Бүра табак тартпыр бай
Жимда боюсо жанаска
Жалгыз адам артпыр бай
Барып Абдүкүткени
Баарык менен түтүкени
Октурул оруп алганча
Ону муну кыйганча
Өнү муну кыйганча
Өлөрдүн орка жагынан
Өлбү чыдар аскери
Өрүзтан төштүк Баш бокур
Эки тилки жоок менен

Эне жуз миң кол менен
Жекелеп ыбын туу менен
Жер жаркыраган ӊуу менен
Ак азаба туу менен
Ай гай лаган дуу менен
Кок аза ба туу менен
Кок жалыраган чуу менен
Коро тош тук аскери
Тоодой боздоп дүӊгүрөп
Жер кочкондой кумуруп
Жайнап ӊыгыт канганы
Эли манас ак наиза кол до койкойуп
Ак-купа минип бой конуп
Ээлеп тосуп барганы
Ырыстан ырди коргондо
Коро тош тук баатырыӊ
Ак чатыңда турушуп
Аман дашып корушуп
Огуз уул дун кенжеси
Элеман байдын эркеси
Кел генин жакшы болду деп
Ыык кылып колду деп
Ковун берип салганы

Учурашып калганы
Буйрук кылган жандарга
Бура тарбык капканы
Сакалы кызыл сыз семиз
Сарала-чөп менен төшөлүп
Саранжа төшөк бөлөнүп
Байрак бүткөн бакырын
Эр төшүк тун жакшык
Баарын капкай журуп жеген
Эр Аламан бет чакырып
Башбан жоого салганы
Аламан бетке карагандар
Бидаганча упук бар
Жалоо бөлүп алганы
Кундузунун бес сонун
Түш-түшүнө түй сонун
Жанадагы кой сонун
Койдон-дон таңдан мал сонун
Кыя кескен жал гонун
Нече туулуп нар сонун
Сар айыпка бал куйган
Аламан-бет аны кутчубур
Барлык менен бүтүп бүтүрүп

Сарамжалын кылып бир
Жайлоодон конок кайтыпбыр
Эки келин жай пагам
Эшиз кара аб Байтагам
Ты азбын уулу ер чоңбу
Күйгундан Бөрөкө жок менен
Кулундан мерки кок менен
Өш мара ашып Бүркүрам
Азирет деп Сүркүрам
Чоңунун коңу коруңун
Ортонан Сары Бөлүнүп
Ойчыгы алтын тиш менен
Ой гай пагам Сүү менен
Келин чоңу кайгаңы
Ак Ак купаны Бүлкүлүтүп
Отуруктан жылкылтып
Өрөгөн мамак Бар гаңы
Ой тан тушун Бичүүп
Сүрөкөн тушун жылчыңын
Кок Шушируп Боорума
Өрөзтан Эрдин Боорума
Самаң айбын сайгаңы
Алтын Баабыр алгаңы

Кичин Замаб др чрбу
Кебин кеви менен Кубдурун
Ечеп дилин Бидирип
Дели Баабыр шашпагын
Жбын тунду ашбагын
Баабырсыган жанд Ордо
Барса келбес Баш багын
Кай кан деген жер Бар деп
Коргозуп ани таш тагын
Кок жал дых Кийит шашпагын
Ал созду айбын чрбурз
Арызган манас Баабырын
Байкады созун акыры
Кыпай Багып купбоган
Купгенин Кечи Билбеген
Кунгуроонун сүй логон
Жургендер сырын Билбеген
Кыраан манас Баабырын
Бура бартып ал гаган
Таш Сабындай Бурганы
Ойлондан Кечеп Ишимдеп
Ушул Кечеп урбу акем
Озумо тез тушш Кишимдеп

Ин-т языка, литературы
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
Кирг. ФАН СССР гор.
Ин-т языка, литературы ФАН СССР гор.
2666
1952

56.

Серек Баабыр албын Баар
жер Шайнаган аскерин
Фонун кетин Калыбыр
Озыкка май берип
Сусунуна сай берип
Эптен Байдаа жай берип
Жеген турлон Жан берип
Туш Байдаа сой дурап
Этуран наын той дурап
Азиялын аскерин
Вилак майга тон дурап
Коногун Шакшы Кунтуубуз
Далай мык менен туштубуз
Анын арка Жагынан
Сар оркалы жай Палаган
Сан Казалын ашаган.
Кенеш тирип Керилеп
Кер тобун. айтып Байлаган
Сай малду Калпак сарыгинин
Шалдыркан Кисе Боогур
Алтын наалыз Шезокчо
Бидаркан Чуку ярокчо
Бизокто бозду Чучуган

Төгөрөнүп Үчүндан
Көчөнүн көңү көрүнү
Көкө Таңы Бөкүнү
Карааның көрүп жан мынос
Көк гөросу Курөөн
Кыраан дар Кагың жоңолду
Өңдөгө сыйбай Бүркүраан
Өзүң көргөн Кол Казак
Өлөдү айбың Сүркүран
Ааабыр көкө Кыгыш
Өтпөк тугул мансөга
Ага сабам Бергиш
Өйкөш Ааабыр алгаңы
Өмгөк аның Ааабырың
Бүра тарттың Калганы
Эр көчөнүн Өскөрүш
Эңди сыргак алгаңы
Тала-дан бөрүп Казагың
Ааран Кетпш Калгаңы
Сөмиз төн Таңдан мак сөөн
Казыдан Таңдан жаң көөн
Кайча турөп жан көөн
Ар даамдан бүт Бөрүп

Кичик ик Чайкап суп Берип
Эсте #окбун Баорысын
Эк осына кектигип
Эр Ошына карасаң
Экиден табак Ал Берип
Бабырың сыргак Кутубур
Санжап менен тосупбур
Салбанаб ы Озуптур
Ыны ар кап #агынап
Аксуучун арк сайынап
Келе #абаб кол карап
Жер союлган колпарап
Ордо шайы кок#еке
Оргун хохон мар галаң
Орчунду шаар салпорхон
#Жиктян Элин айдаган
#Сиси Баабыр Сынчы бек
Чай кая дан ашып Чаң чыкы
Жарак ары жар кыл дап
Эр сынчы бек жап Чыкы
Сенде ороюп Кырдашып
Кыкычтыы мизин сындашып
Сенде капбап анджап

Коз катыны бирдамын
Жеге тулон кол менен
Жаткандуу деген жол менен
Бардагын коду деп
Бакан турун Бараанын
Акчанын кындыгын
Ак Жайгасын Зынкыгын
Ирегин манас Баабырын
Жоолун тосуп акыры
Ирегин Эрди коргодо
Өлгөнүн тушун сынгыбак
Сабап айбып салганы
Өлгөн Баабур алганы
Кабылан манас Баабырын
Кайра тортун акыры
Курдурдун Учу Жаны бай
Курдурчу Жакбай
Кыялга Кыргыз Кутчулай
Кобуке Бокун алганы
Тогуз жуз миң кол Жеке
Ошондо да (40) Кырк Баабур
Бс екен деп Бскери
Колуктукбай Какытбур

Мал семиз ин сонобур
Башына жаздык конобур
Майлай Байын ыргабай
Кол аягын сойдурут
Өзүнүн Эңдеп артырын
Башбан аяк Баарына
Сачына курч сапырын
Шишигени жаш болуп
Суу ордуна Бал Боюп
Ит Кыраан дар мистин кутунбур
Аны мунду кылганча
Баш аягын жуй ганча
Бухараа шардын Нарпаны
Бузулган сам Бергаы
Будайык тын музбургак
Созу тажик тили Бар
Кош арбакан жети тили Бар
Асмакка сазы созулут
Туманга Барып кошулут
Жер коруноой сак болут
Ай Алдын Баарысы
Жер жайнаган кол Болут
Дзыр керит турганы

Кырк горонун Баарысы
Кыргын Башбан кырысы
Аскер ди Жогун алып бур
Аскер ди адам жетпеген
Айяк жагын карасаң
Алби горо капып бур
Кул курчуудан сокбурбут
Тас тор конго жеңгенбен
Ар тур нудон токтурбут
Ордун капып сандырып
Обуна дурак жандырып
Оюна кумар кандырып
Кылыш аскер аттарын
Кызмак керге Бакбурын
Оңойчо конду Баарысын
Обуз горо алып бур
Онжактысы Табышып
Конок тапшай капып бур
Жаңдайы Онжактуусу оролбон
Качан келип конок деп
Ойдо тонон сороктон
Комсунуп куру капып бур
Конору менен комуз бок

Аскерим менен коруктап
Аскерин бингенде
Аскердин алды кингенде
Сүктүк тыла сак сокты
Сурабасбан тетиней
Доно качып ак сокты
Эсен сиз келет турун
Эпбу куру как сокты
Таң да кунутпадатор
Конок алган кой Баабыр
Которуруп кеп айбаб.
Кеп аибканда неси айбар
Уруш ка маюс кокжыйды
Кокжыйганда мокжыйды
Конок алган Баабырлар
Бандап конок алдык деп
Макгангансып кеп айбар
Баабырлар конок алды деп
Сага окшогон адамды
Таныбай киши калдыдеп
Кепке келбик Боробуз
Аман кандан окобуз
Созко сопбук Боробуз

Коңгой көлөк акыга
Бербеген десе көнөгүн
Бөлсөнүп уруш сакыга
Азыр калың аттанып
Көздөн көрө сыздырып
Көштөн көчкө кыздырып
Көлөк таппай сууланып
Обуз кыркам консо деп
Эр болбосо бизденге
Ончактуудан болсо деп
Ат сурагам ишеней
Кадыр салып сурашып
Бойгүнүп жүрөт сунушып
Ошол үчүн көргөн сөз
Көгөн көлдүн барысы
Көксөп сүзгөн карысы
Боз бактарга кеп айбат
Ой мыңзайлар деп айбат
Элин бекер жатпысын
Кой мыңзайлар деп айбат.
Кара Кыргыз Бапасы
Кабылан төрө маңкасы
Калайыка бир Бергөн

той мырзалар деп айбат.
Татарды Бакай кутулуп
Барлык менен тутуп тур
Ити чаар үйүрдү
Аялап бет Баабыр кутулбур
Бакай деген Бай деген
Бар турду чай деген
Козу ордуна сой гонду
Кой дон муруп той деген
Кемебеген эр деген
Азыр ку пенде жеп беген
Бапанды кандай кутту екен
Басбанды кандай тутту экен
Байкап корсон Балдары
Ачар ды кантип тут екен
Чыбыкчы жигит Боз Балдар
Чык дыц да ган Кой салдар
Макул Болот карап деп
Байкап кепип Берепик
Бул аскердин Баарын
Ко Вдон Кол го кыдырын
Коштон-кошко сыдырын
Аралап журуп караса

Адайдардын Баарында
Өтпөс көрпө Өбөк-так
Конок Бакса мындай Бак
Кулдуу эсүбүн Барында
Куладан көрпө кучуктак
Супап жатканы ошондой
Азаап Бою дүркүрөйт
Конок үйгө киргенде
Жаадан Бондук Боз бандар
Жапты көрүп эсүргөнөн
Өр көчүнүн карасаң
Өбүндөн Бакса күчүктөн
Жаадан бо ядуу жакшы пар
Жардан Басып эсүргөнөн
Өзөк-тоо аңдан караса
Өтөбүнүн жеңин күргөктөн
Көрүп алып кай Иштин
Көчүнүндагы канганга
Учурашып айбышып
Ошол сөзду ужканда
Көпүн Баары Бүркүрөп
Кайдай маарап Бүркүрөп
Өрөөк урган алты жан

Ыык Бүгүбай таштыган
Бөлүндө мыкчу Бүгүнкүдөн
Тер гөдө журсө жети жан
Жер үйдө журсө мыкчу жан
Кат ыныгын кашын да
Өчөгүнүн Башын да
Өйүнүр ганда кең айбын
Ой рон Бөлөн манасы
Өздүк байлы дең айбын
Мыкчусуп ган жан дарыз
Мындайын Бүгүнкү жеңи айбан
Карыдан кагчы ап дык,,ее-
Катындан жесир кан дык,,ее-
Кайра ёзүкөе канаска
Өзүбүз түшүп кан дыкее
Балам жебиш кыл дык,,ее
Байкуш жанды кыл дыкее-
Башка кесир кыл дык"ее
Карыга Бөлөү кесир дең
Кайгыр ын айбын мындайкең
манас ды Өлжө кыкуудуу
марыт пай түбүн кыруу
макул корул Бүз жыл дык

Жыл бай жылас болсоку
Үйдү кор бай кырыктык
Кор гон сузор козузер
Кор боюнуз бар болсо
Уга жуген созузер
Кырк сорсу кырк жерден
Кыдырып кепген кун болсо
Кыраан эрге тайлыш
Кыпган ичи бун болсо
Кыйым да лындай болобу
Кыраан манас баабырга
Кыламаб айбан ооз оду
Ар жеруси ар жерден
Азып кепген кун болсо
Өлтүү жоокуу субашын
Басып кепген бун болсо
Ондасына бир габар
Азып кепген кун болсо
Азыркы кунго карасаң
Ойлоп аны байкасаң
Өрлыстан манас баабырга
Азар тулон кокконсо
Ай ичинде болбосо

Ыздан көсөө Эсандыны
Балында мындай Бөлөбү
Врайган маңас Баабырга
Ырайдык ыңгай өзөбү
Ыңгай Экөө душманды
Ордок аткан алы жан
Ыңк Бүгүлбөй тан тыңгай
Ырык сөз неге сүйлөду
Көргөн сүзүр көзүзөр
Көрбөсөңдө кой Көрө
Көңдөй үккан сөзүзөр
Жалгыз ашык кутулуп
Жакшы Көргөн Күндары
Жакшы ыйлап сөз Бүгүлбөй
Капыр Көргөн Күндары
Кара Курдай көкүсө
Капшыгыс Экөө Бупары
Кара башын адамдан
Кайра алып ашык турбайбы
Бул сөздү айтып Бүркүрөт
Көргөндүн Баары Күркүрөт
Көңүл маанин сөзүзөр
Казан азын кор салып

Катын апын үйтжигин
Өткө мөнүн Эрбейин
Чаңга кармап Сербейин
Эрөк бүз дөп Дердейин
Маңаска кантип тезкелдик
Тезлебүз Бүгө дөп
Тезирүүм айдап келдик
Карап турүп аздабай
Мындайын кайдан бүз бүлдик
Өлбү жандын Өскүрү
Бүтүп кетпик бопунбоп
Жайлагандан аскер ~~тосок~~ тушсөнө
Жалгыз жанча корунбоп
Чаңпайб экөн Бүлары
Эр эжигин Эрсинип
Биздин жандоорду Кудай Ургаан
Пенделеп даңы Ушундай
Бөлдүпөрдөн турбашы
Өйт кан созу Бүп Болду
Врык багап Дуу болду
Башпан айяк Баарына
Басып багап Суу болду
Аскер көчүп Бопсонсуз

~~60~~ 70

Кыйын кыргыз уруу
Кара куртай тоо гонсоң
Манасын Алманбет менен
Алибайга айбканы
Эми манас кеп алыс
Алибай менен Алманбет
Бейбаш жарлык бипшер
Жарлыкты берге гипшер
Мынтип жатканда көпчүлүк
Мишин кайдан кубанын
Врапап Баарын сурагын
Бир бирден жообун сурайлын
Санын кайдан кубанын
Сандалып кайдан турганын
Жапгызтан жообун уланын
Капкын бүтүп бийлерди
Хан көпөрө бирерди
Кабылап манас батырын
Эки жолу сан шиберди
Бирчинин аты Ожо бай
Бирөөнүн аты Алманбет
Бирчинки карака ат
Бирчинки сарала ат.

7 // 71

Тукъянын жерге минген
Тулпарын. Кокэ ыргытын
Сарайнасы дажгыран
Добулбасы Кажгыран
Туу ласы шынгыран
Устуне тамыр Кейнин
Устур тен авда кодо ден
Кудурет ке Сыйынын
Кадры менен Казакы
Эсиз терине жыйылып
Журту шанбай Бурулуп
Ажыбай менен Келгенде.
Ыранан Кирди Кончого
Ойгай сапды Оҗсолго
Казакка Башын Башлаген
Канатарды шайла ден
Халкы Бизди жибердиң
Канаты Бутун Бил деди
Хан Котор дейт. Бермеди
Калмыксын дейт Бир Эрди
Ажыбай менен Келгенбет
Ойбын Кабар Сапганда
Ойгай сапын Калганы

80 сап

72 72 N5

Араан кирип Барганда
Жети ели Баатыры
Таанытандар Бар экен
Кобун корсоп кой Баабыр
Таанытаган жан экен
Бир-биринен соз сурап
Бирин-Бирен акебай
Бона манас деген Балакет
Манабун келген окшоду
Кайсынысы дей сурап
Жаныркап так тушпе
Бйран Болду Бул Шпке
Таанытандар кел айтаб.
Такым дайб Элек жерипде
Таанытайсыз дей айтаб.
манас деген Бул Элес
манас деген Бадирек
Жыр жуген адамга
Окто келер Кул Элес
Бири келген кайбар.дан
Бирипи арбых дайдан
Бирипин аты Жексибай
Бйранбай турган Болгонсоң

ИНСТИТУТ ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
ФАН СССР гор. Фрунзе
ИНСТИТУТ ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ И ИСТОРИИ
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 2662
1974 г.
ФАН СССР гор. Фрунзе

Төшү жүрсөзү Алтынбай
Бекеш дүсү мүшү айбын
Бир бөгөнөн муз айбын
Алтынбай менен Алманбет
Аралап жүрүп Барчаны
Айбын сүрүп Сарчады
Канганык айбса ушады
Кош-кошуна ыкбады
Кайга тулоо Аскердеп
Канджыка Кечше сыкпады
Алтынбай менен Алманбет.
Хан котор деп айбканы
Канкынан Кечше тукбопбай
Кечкиргизип Кайбканы
Коргон Бирген созбөрүн
Кок жаң манас Баатырга
Конго барып айбканы
Калайык тан хан сыкпай
Хан Бөкүгө жаң сыкпай
Кандай Адам хан болоб.
Хан Жанмүшү деген жаң
Жан бай турүп хан болоб.
Пенделеп Кантип хан болоб

Бек Бокө муң деген жан
Беш кулу кан тип токсоң.
Бери Бакай жок боло.
Жаңы келген конокту
Башбан айак гуу бокту
Басып багам дуу Бокту
Жыл мандын Баарысы
Иген ашы уу боду
Ак гуну аскер жасабыпбыр
Эр тең ки тааны атыпбыр
Кобыран манас Баабыры
Кай раны токуп акыры
Согуп деди пурбуна
Зоң мечит тин Бургуна
Кайайынын кара кылып
Кайчы кайтар сап кылып
Окуп намаз Бопоңу
Аракан ачып кулжазып
Бага кылып кайтоңу
Шорт Бургуна мыктыкын
Топ мыктык аттуу куркуран
Тогол сыкты кол аскер
Аттка минди куркуран

Эшикти коздой эсопалып
Эр манас журут капыгыр
Эсен машайдай Бимаң боз
Туура тортун алып бур
Ырыстан манас Баабырың
Бимаң боз мынын акыры
Бадышалык салбанат
Бар соготун сапмака
Хандорга каршы Бормака
Добун кагып Ойгени
Жоло Баабыр кургени
Асбында бар жыйырмасы
Адис мерген жыласы
Ата турган Башбаның
Мыктык тын Баары окпун
Мык тенин Баары гоктогун
Муруго кундак токтогун
Ырка сында жыйырмасы
Ыпаңгир жаа сыр жебе
Жазгай аткан жыласы
Ордойбонун Галыштын
Керин жаасын алыштын
Кезкерин жаасын алыштын

Оң жагында жыйырмасы
Отбоодун бузган жыпасы
Кой менен жердин арасын
Көз айныган ғаң кыпын
Коргон дорун таң гыпын
Кыпчын кызык жан гыпын
Кыпыштарын кезкерип
Кыйрын бүспай басбырып
Сол жагында жыйырмасы
Жоо борусу жыпасы
Ай Тапа көпдө акшыпын
Айбабын сүүк сапшыпын
Аркасынан карасаң
Кыйгактуу найза көтөрүп
Кырк баабыр кепеч сүйдүрүп
Кыяғы кунак тундурүп
Астын жагын карасаң
Өзү жасаап жол баштап
Өрбөсүндөгү соң купаап.
Оң жоң дөшүп жетекен
12 он еки жолдоң бөлө көшөп
Жети жерден жер дүрүп
Жол ачкын деп бөлө бөшөп

Алтын эсака күрөө
Аркасына бектөрүп
Наама бээ алтын бак
Аданында эскиркидан
Алтынын эсайсаң көтөрүп
Калпагын кара боюнан
Кайнаар суусун оюнан
Төрт миң куран айтдабын
Коркоздогун өйнөбүп
Жетимиш куран ачкидаар
Бүп онору даги бар
Жети жерден жыныкыр пан
Жетимишинжерденкигиндеп.
Ачы даарын сойлобүп
Кызыду албас эсолборсту
Алты эсолборс баштабын
Кайдай суруу еки кыз
Эсандан ани ачытыр
Алып кара куш айланып
Токой көкөр..Недо Немедей
Бээ жыныгам немедей
Доолп согуп куркуран
Бээ көкөндөй дүүгүран

Төркүнү көпдөй Шартаның
Аюбаттын коргон аңдамдар
Аюстан карап жарданың
Ырапан кирип көшүрүп
көчүпүп алды Бомого
Кечеш кечеп конокгуң
Конокток коргон домогуң
Кудай урун салды деп
Кара таксаак дегендер
Кой канка кетти дегендей
Кан айбын бур мо подпор
Бүп шеремен Сыгын Кандыдеп
Жаман айбын сүйлөшүп
Үйлап жатканжоңошун
Урун кетсүр тур дешип
Жакадан тартып журдешип
Эшурип калып тобуңан
Шашып жүрген аңдамкон
Майда тоюн магыран
Сайга тоюн ган канап
Этке тоюн .Әлдүрөп
Эшш жакшы жайгакелдиңдеп
Жатпады Бене көрүзөр

Чаңкандан Бопоор
Өлүп Чаткан аскерик
Востык устун кол ээдин
Аралап келип Баргында
Орто жери ачылып
Эр токуш Басылып
Оордо до калды Сагынып
Пыш таяк менен опкуду
Жебей Сагып Опкуду
Эки Сагын экого Жу
Аралап Келип Аскерди
Ортосунда турганы
Бадыраак кок добул
Куре Эдире урганы
Добул сокон Шерине
Жебик Купак албытак
Кулак Сайып Кийги
Өлүп турган албытак
Жебе купак Бүйги
Арыстан ар акыл оюду
Ат жерде жүргак Өлүп Бак
Өлүдаар Кургап Сойлоду
Өлүк Бурга карасаң

Алы эсепорс Байлады
Азуларын кайрады
Ырыстан дардын Баарысы
Бенектей кару жайнады
Белорын курган тышынан
Сегиз дуду сексен торт
Серп сапган жагы кызыкорт
Курултуи Беги чыкген
Кон кок тенир кийген
Сарайна 2008 кыл
Сагын ган арыган сыяны
Бадана 2008 гонорун
Баа кийин устуно
Манаска сапын жонидору
Ыз дагана таташа
Ат сорусун аркасын
Баары сапын атына
Мектеери сактоку
Мыскыктары окоюн
Бетине кулдак токтоку
Курган аар Бакганы
Белорын асы жагына
Бидан кейин купанды

Кандай кыял чукугун
кайё Берди Бухарды
алардын арка жагынан
ак саадагы кездеги
Ошо пор ду коросуз
Онжуз ишиз орчун купанды
Сексен торт турган сорсу
Отыш учу нешеден
Оксуз дурун шолпго
Аёбы курган алыпбыр
Бёкон малас Баабырын
Ара сында капыпбыр
Сандыр галду Бадыша
ада ече катардан
Ордого кап гам жерошо
Бакайды апын кашына
Сыкты тахты Башына
Кабыпан малас Бадыша
Кадр тагын ленинбыр
Каза таажын кейпбыр
Окуладу сёз албаб.
Кор абын туруп кёзу албаб.
Капына маалып сёз албаб.

Қаратпын турып көзайбақ.
Жақаш хандар қақадек
Хандарды Беріайдадек
Көбөгешке Байладек
Кежір пенде айдадек
Бұлсөзду айбыт әрмонас
Мұршақтақ Бұлұрт жиберді
Бұрақердесе бақ көкеш
мұршақбар аққа мінгенш
Қаартоғұп Бақырды
Үлік сұған хандарды
Ақшаңдап Барған Өлеңтір
Аттақ тұшпей қарғырды
Бірі убасір бірі жақ
азанқа қақпан убіржақ
айдап ақын дүрбұтұп
Көрқақторұш мұргұтұп
Көйдей Қыпқ үрұтұп
Өлең жетпін көгеш
Өлбы Қатар құрғақ
арызбақ мақас елдері
жарағы Бар қақыжоп
ор Госу ақық Қоқожоп

Сыбырып кандар киргени
Сүрүп Жерден коргону
Эң алдыда сексеңбеп.
Мин бери кызык чок
Бизди аташы көкүй эл
Кыл сайын артын караса
Керишип турган саадакок
Ээчи кекген ышык Ээк
Кайра сыпар таш мкаак
Кайдо кайып турганы
Кан кара таз Бурады
Бир убакта караса
Мылтыктын учу торсөттү
Куландар жүгүшан жалөттү
Куландары жүгүшады
Төрт аягы үшүгдай
Монолары жапайын
Курсактары далпайын
Кулан жүгүшан капганы
Бир убакта арбынан
Чык берген согун сапганы
Кара Кыргыз мусулман
Карап турган канча жан

Так бурайбын саганы
Висан аттар быш кырын
Так тубуон ажыдаар
Сайсп гыкты вш кырын
Жетиши сэн Бугунт
Тахты Кораи жуугун
Хаидарга Каран тигирин
Ажыдаары сой лоду
Вжердеги хаидарыц
Жедиго дел ойлоду
Заар Гагын / Зар кыран
Созуе ачыт ар кыран
Казандай кэзу Шар кыран
Ажыдаар сайсп жет кеми
Вныс Жутат ежеден
Хаидар дии Шайы Кетке
Ар Касында Вар дын
Вдоо акпар Деген соз
Всандык уиуе ухканы
Кайра сойсп Ажыдаар
Тактага Башын тыкканы
Аркасынан дап кагы
дап добушун ухканы

Аяғы жоғары ғұбашын
Аяғы жерден ғық қағып
Күй ұқтары ғұбақын
Құлақ тай Бөкі Бұрақын
Азыр апып сап ғұдай
Бекаңды қозоду
Бес аяғын сапып озоду
Жағдарды күй қарашын
Хасиеттер марашын
Жағдар дың қозу жапдырап
Қайраты кетіп шаңдырап
Бұп әлсе добұлдеп
Бір тіш теген оқтеп
Аяр құдай сақпаңа
Ғдаш ұшу қонеп деп
Таңы ғаңдар кеп айғақ
Танығын деп айғақ.
Добақ әлсе жоғарс деп
Мыңдап жамап бөлбос деп
Ғаңдар сүрі пен қаңғаны
Аркасынан жалаған
Добұлы қағып сағағы
Жоғарс токтоп тұбұйрығын

Гай ына тыгын кыйгыгын
Барын жаабы жайына
Байкап турган жандарды
Бапакет болду Баарына
Баатыр манас Гылымыр
Бадыш арык тогына
Ордон туруса Баатырдын
Адам туру жогору
Орустан Зенгин сапыныр
Ибындаган токтага
Азыр Гылым апыныр
Встыцкы дерди албайын
Устунку дерди калбайын
Кандай Гонын кобындай
Мурутун буха шабындай
Козулон Гыккан зардабы
Кофрунжунурун оттук жапындай
Кор ор гаты тури болуп
Бурхан гону кун болуп
Бетинидеги Гырым тал
Бем Байлак тык жуп болуп
Капжытын Баари токтолуп
Бир до буш Гыкпай тин болуп

Жандар сизге жол болсун
Катында десем болбойсуң
Ар гачан дан бургачан
Тик тешкенин кой бойсуң
Кандай ачык ойлой суң
Кайга ганың кой бойсуң
Бектер сизже жол болсун
Тиш жаңыр десем болбойсуң
Кайдара оюн ойнойсуң
Каздаш ганың кой бойсуң
Кадр кыксаң жандарың
Капилет окуп сөй гойсуң
Атың манас болгону
Арбагың Башка конгону
Ыйбай жоону кой бөдүнү
Ойдон алдың о ганды
Озойсуңун катыпган
Окуп каңсы жоо канды
Абакты жери тундура
Ойлосоң кайсы соо ганды
Кийинки сынын катыпган
Кыйбаа кайдасоо канды
Кызылат ка ар дың оо гандың

Кыйын сынын катынын
Кытай кайдан соо гана
Бастан алдым Бараңдын
Ой панын отту ал гешим
Ситай ноот тарсага
Дей бай салдым каранды
Огдон алдым калгани
Огурон кылдым каланы
Озунан дүшман колсапын
Уш кунго Бизде
Ок атуудан гарганы
Каар кара шаар кайбылы
Кара көрүз үйүгүн
Кадыр аймак ысар гилды
Кара кытай кан кынын
Окоюнч неке сан кылды
Манчур менен кайкайды
Басын алдым далайды
Бор тарац деген кытаны
Эки гыгын Элдирен
Эки козу алайды
Жана дабац гаугна тоо
Жапонда канбай Бизденсо

Баста жатар Бак Бургун
Байкайлык кытай коногуруне
Чыныгы менен какандык
Жыйынын мында кеткенсоң
Сыгарыңар капаңды
Сыйлаган кеткен ~~ге~~ жандарыңа
Сиз сыймыктан айбалыңа
Жолдошсуз алдыңа апарды
Кудай Бирет Бүгүнкүдө
Жоопкерсиз кан Виан калардан
Карасыз ~~алар~~да алдыңа
Ада Бирет Бүгүнкүдө
Катыркан аман калардан
Кабинан кулдук Бүгүнкүнү
Качан урун сапар деп
Ай Жатар Жерде Жоо кандай
Атышкан душман соо кандай
Жатар Жерде Жоо кандай
Басташкан душманан соо кандай
Байкап отчот карасаң
Барала элкиген кимканды
Жанкоо саман какандан
Бак Бургун жүрүп тимгандыр

Ак куна чыи Жетеэлек
Ак боорт чыи кесеҳ Эелек
Ак чайза уч тшелек
Ак кенте оч тшелек
аяқандуу окко учун
окуидун тонун кийе Элек
ачукун дүш чан киче Элек
Ала Элек Жоодон кишкандн
Ачкуу чанжу чоң Бөөжин
Жет ургаң Кытай тшишкандн
Баарыҳарга Эн Бойса
Баабырыҳ айбкан кең Бойсо
Казандын кара тоосунда
Канжаачуу Бөөжин оовунда
Сок табычы чай лагаң
Сок карабин Байлагаң
Жоодеген де чай лагаң
Алтынчы чайсаң Ичиси
Алоко хандын Кенжеси
Халдайдын ууч каанына
Хан хөкүрбай Баабырга
Казаат кыйсак кан Этет
Кан Эчий ичин кол кекдик

мазаап кыскак кана этеп
тур Бээжинге кыташа
казаап кыскак кана этеп
кализ учун Бээжинге
казакча азбак кана этеп
как жыйынын кон келиш
мазаап кыскак канатеп
Бо канаат жаткан Бээжинге
Барып какпак кана этеп
кон сунук сизге эң бопсо
кой Баатыр айбан кен бопсо
конушуна акбазар
кон зоододу бузуп ал
ойго кана сакбазар
кайратсанбак Бараным
Кара китай манжуудан
калыстын коюу алалык
какким ушун бир назаап
жангайга кыскак гоң казаап.
Кыргызга кыскак бир ушуну
кытайга сакпак гоң урун
кайтып жаткан жангайга
Барып какпак кана этеп

Карын жетиш тууп сайын
Бойын кайса кана этеп
Жатып калган Жалын сын
Жараланча Бардандар
Өлүн аяса Канетеп
Бойбойдок туш Баарысы
Мой ловжсутуп Китайдан
Катын аяса Кане Этеп
Эр кожодон Кабар кел генде
Кошун журсун деген де
Тубун туркун хан Бокун
Тулон догон хан Бокун
Душ мынга Ууш салбаса
Касдаш кан Ноосун албаса
Ала сакдан карс Чуун
Бакалабар айбан Бек Чуун
Уланалын дорс Чуун
Китан алын оскер Чыкпаса
Бы кексе душ мандн
Атынын тусун жыкбаса
Кара кетер мой дуна
Баатыр мар тиндиз жо дуна
Кой сазар менин онла

93.

Кирсеңдер менин Жонума
Өзү үчүн Кыз майт кыксаңдар
Бел Бойлап Бекем бурсаңдар
Кайк үчүн Кызмай кысаңдар
Кайраттанып тур саңдар
Жандарыңа Кенби ұясаңдар
Кабылаңыз айбын сактаңыз
Бурас айбат Баабыр
Айбаңын кабыл алгаңы
Ковдун Баары турбурап
Карыз кол туруду Бурбуран
Кайратпанын Карышын
Айгайын Бүйүк сарышын
Кайда Барсаң турдук ден
Баабыр сизге кулдук ден
Айбаңыңа кондук ден
Азелде Бопон жазуусу
Акыры Бир жүк кордукдөн
Жандай бопсо Кечиндин
Кеке моор Берчин дин
Кайгыга Кайын газдырып
Жыйын арып Жандоодо
Жыгалуу моорун Бастырып

Сөз дегеле таңшырын
Ошо жерде кел айбак.
Ой жандарым деп айбак.
Ымыңай кайын айтышып
Кой жандарым деп айбак.
Бар байбиң деп көкүс бак
Ошо жерде алып кашың
Айтышпытын деп кайып кашың
Айтыдым деген кеп ухсап
Ошон до минер чыгарынын
Бежиндө не чуун коромун
Айтып кайып жан бексо
Артасынан жонормун
Ухсап бере кудайым
Перим сайбай жубайым
Өтпечүн жүрүп олотун
Алып кепсе бүгүнкү
Өзүк кылып таштаза
Талап алып жонормун
Өзүр турган жандарым
Бүгөө бүгөөк менин айбарым
Каарызынык кылбагын
Ай созду айбын турдуле

Ал эми байбыз Баабырдан
Хандар мойнун сунду эле
Эми хандарыңды таапа
Деп мактыне айтканы
Кабылан мактас деп айбат
Калкына жарык кол айбат.
Хандарыңды хаапа деп
Хан болгондо кайбироок
Эт журогуң Баама деп
Баланча хан болду деп
Байан кыргынан
Баабырың туруу тагында
Хандар кепин асына
Хараң турган тагында
Улуку мактас тагында
Улуктардын Баарын
Урматтаң кыргын тагында
Хан болгун деп камадың
Харам Гурган хандордан
Жайраты бойдо калбады
Хандардан добуш боробу
Хамоодо туруу токтоңуп
Чч кайбора сурады

Чүүкен жыйын курганы
үч дей албай Бир адам
үйкүрүп жандар турганы
жан жайлыгын карганы
канжыздн каапа дел
Жан болгого кай Бгроо
Эт жууроочубаапа дел
жабыпан ойпон как ганы
Жыныи ды Баарь токтоорт
Кыцк Этжен пенде жок болут
Эдин ганы кетжеми
жалпак ганын жан дооды
Эт пышыма га жетжеми
Гыдай ал бай Ешрак Эр
Бгр арыи ка кимен гр
Эки кимин жайлаган
Эниз кара аб Байлаган
пендеден созун тан бган
тазды Чуку Эр Урбу
Орчуан турут кен айбаб.
Ойдогусун эми айбаб.
Эми айбатын гыпымды
Эл бирбеген сырымды

№6
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
Ин-т языка, литературы
Кирг. ФАН СССР
Инв. № 2992

Элине карап кеп айбыт
„ОО калайык деп айбыт
Маанаңыз да бас элем
Башыңыз жаман таз элем
Бийлиги жок ас элем
Өз туугандык каз элем
Хан болгонсоң кайтайын
Каардаңыз гигыт Заңпатын
Життин кайдан табалыге
Сакалы менен сан саңдан
Кайсы коло Габашын
Дөбөге кондуң Башкарар
Өскөрдү кайдан табалыге
Өзүң ушкан соң калайык
Гынын айбы акыр деп
Калайык актын токтоду
Өздөн кетип жандардан
Кеп айбар кичи жок болду
Калык тын Бәйәры токтоду
Кыжк Этекке пенде жок болду
Кайгалык айбсаң ушладың
Каманды Бәарың ыйтадың
Жандыкка Кичи гык падың

Аскер Эси Зар далып
Ыссык-Көлдө жандарың
Арманың Иште как болуп
Окуңар сөзү Эң көлдө
Капчыга Кен көлдө
Өзүм Бөрдү тандадым
Кабинетке Кармадым
Кара Кыргыз Жүрбүздөн
Кара ногой Жүрбүздөн
Кызыл өткүн Жандадым
Бектер сизге ал Көлдө
Мен Бийлеген Кен Көлдө
Ата-эне менен Көлдө
Ашып кеп Чоңго сан гондой
Жоргуп Гыска ак Көлдөй
Жоргуңуна Гыска мин гондой
Жебүш Канда сыр дашым
Наалыш канда ~~жан дашым~~ муз дашым
Тоң өңгөнү Байлыдос
Көө тепсеп Өлөнбөс
Качыра Чоого Шаңдуктар
Кармаганы Канду Көл
Урунганы Жалыбу бул

Аксакал Бакай абамы
кайк агасы бабамы
жан кошсок жан Этеп
Калайыка маалыми деп
дах которсок ка не Этеп
Эки кезде Баарыда
окуган Берип Баарыбар
Которсоңор Кана Этеп
Кокшоак айби мындай кеп
Кондун Баары кубалып
Кор кокбуй Баары кубарып
Бирак айбы Бородуз
Кашайтуу Бакайды
жакка кылайык кородуз
Бизь бок десек олобуз
Бир сураса Бакайга
миң мартаба Беребиз
Бил созду айбын тонуп кук
айтайды Бейик сакалы
Ак сакалдуу Абаңды
Карын Кан ган гагында
Кокшурук бир которуп алганы
Бул созду макул кордуңдер

Бүгүрүк ашба көчүчөдөн
Бүл аскердин окшуш
Эр Бакайга Бөрүн деп
тарүүдай тартып жөнөдү
Бакайга жандык токтоду
Элиң манас кең айбат.
Канкыла карап элиң айбат.
Жедай бопсо кебүзер
Кепе моор берүзер
жатчыча катын жаздырып
жсөйүш алып жандарды
жсигаачу моорун бастырып
Эр Бакайга тангыруп
окшуш око болот деп
өзүм барда ойлобо
өлгөчө мага ойлобо,
жсардыгым жсаңгак болот деп
жсарым барда ойлобо
жсатчыча мага ойлобо
Белгин бопсоң бөөсүндөн
Бам Бакай мусулман
Эр Башына толой суу
Шетекен алып көп менен

Жетикирип Берип Жонотсун
Кара күйрук чар бокуп
Бибай калсаң Бектинди
Кайбын үйге келгенде
Катаң жеңдеп калбагын
Бир бир ёоюор Бар болсун
Ак тоюу таппаса
Буро Бакай мусини
төрттөн Бодо мал Болсун
төрт кесинди Бербесең
Кор боюду Коросуң
Окумаяган опосуң
Бодо Жализ Балаңы
мусулицге Бересиң
Айлгын айбын Кийёон
Башың ды Берип Жонойсуң
Бөлмаяңыздан калбай Жонойсуң
Бул созду айбын салды Дле
Мундайбын жүрбү Жалдыле
айбаканын угуп алсаң
Наша тийбей хакыран
Өтаганат дүйно Ормандай
акыл дан Кеге шаштыкай

хандар Бизди аскырып
хатынын коюп манаска
Ванка Бизди сандан дай
Бул Алис Кордугу
минтип кыйган Зордугу
Бул ошине мазабы
минтип кыйган азабы
Ачып кансак нар Бердик
Дебай кансак чідоку
Жаңиз тоону Биз Бердик
тоо ташпаган Кедейлер
тоосуне өрчөп мал Бердик
малы бардын Баарысы
малын Берип Кутулду
малы жоктун Баарысын
Баласы жок малы жок
өсөрлөр жүрүп Ушунда
Озунун Башы тутулду
жан Окуму үчөн Болду
хатынын жесир тун Болду
Кайгарбайб екен Кайгайбын
Катынын коюн манаска
Кара Башы кун Болду

Бул созду айбын Буркуран
Башбан айяк Суркуран
Калайык каран тiруду эле
Басыксын деп коңгурук
Баш-аяк добуп уруу эле
Мен манас деген Баабыр деп
Бээжин Текер Чатар деп
Чакыр дымбы Баарыз ды
Озуор кекип Катып дыз
Бiлбей турун аныз ды
Тiш Суроп Чанду Тiш койбой
Тий диз би жанар Чыкпе
Карыш сайып Басбашып
Катып дымбы Бирике
Озуз Кепин Катып дыз
Мен Чаман дык Кылдым кимше
Эми Канчай часаз анчайра
Айб кудайга Зарыз ды
Як канбасын карыз ды
Взамаб оз ачар Баарыз ды
Вкуров тiбу Корор суз
Вкису Майсу Тiзiшин
Вибилу Бээжин Чаарыз ды

Казаат тан калбай тарбынын
Жаман кыкын тартынын
Өтка шишин алда деп
Ырысактар көңдө деп
Жүрөк жүрбүй Барсыңбы
Үйдөн чыгып Курбак аралын
Көргөн жүртүм Баарсыңбы
Окумуш Баатыным
Көңгөн жүртүм Барсыңбы
Көрдөй менен көк сакын
Көк камыгка көк сакын
Өлүкан жүртүм Барсыңбы?
Ар бакыт кең эле
Баскан жүрбүй Барсыңбы
Гүлдүрөөн тартып жез найды
Гүлдүрөгөн кең сайдан
Сурнай тартып жез найды
Суу жүрбөгөн кең сайды
Жүргөн жүрбүй Барсыңбы
Өз Галабыка Неберже
Жетпкен жүрбүй Барсыңбы
Жүрөкчөдөгө Бүтпкен Гашыр
Чыгырменин Кара саз

Баскан жүрбүм Барсыңбы
жүлүндөй сары кыядан
Өтүшүң жоого бетташып
чапкан жүрбүм Барсыңбы
Караба кыя Башында
Өскөн жүктүм Барсыңбы
Өрү жагы чаршылдак
Өскөн мекен чалкылдак
Ачуучу чоң терек
Эңиз кара бүкүлдөк
Эки сектин кара саз
Эрдиш Башы бурултун
Шуусу коргон Барсыңбы
Алтай тоодон айланып
Өткөн жүрбүм Барсыңбы
Айына өчөн жөп жүрүп
Көчкөн жүктүм Барсыңбы
Дарыя ертиш суусунан
Кечкен жүрбүм Барсыңбы
Акка кыпчак тобокел
Кетип кеп жүрбүм Барсыңбы
Алайкакпын жүрбүмүн
Өткөн жүрбүм Барсыңбы

Кисен десин кый рабын
кетте Черу Жыйнабын
Ой Чосун корун Жеринин
оюр мон Жанай Элинин
алын отун отун ачсун
ай Жарыгына Ой Журуп
ертип оркон орбосун
Жак жагын Бою Жамалкой
Кара калпак алчакой
Кара сынап локалын
Кара мандикон алын
Канат Бутан Жеп алын
Каалыр Жоодон кек алын
Кызыл Чайын ак налын
Кызмабыга Жеп алын
Коргон Журуп Барсыңбы
оркондун ~~уулу~~ улуу сусунан
Ырыскын ойчон Коз менен
Кеч кен Журуп Барсыңбы
Чоо тугонун тыз болуп
жоо тугонун тыз болуп
соо тугонун Чал болуп
пенденин баш тек болуп

Бомуктай Бопгон жоокорбой
тоо коргодо соо корбой
Урбара тирхоо тыгыроон
Онолу коргон Барсыгбы
Бжалгыз канат окорок
Кууну коргон барсыгбы
Кенги кепик тоо кепик
Эсапай коргон Барсыгбы
Катыны айно ууну аткак
Кара Бөгөн тулкогон
Саалайын коргон Барсыгбы
Кашыктай Бопгон кар корбой
годдо тургон Барсыгбы
Кайыка мылын келе алын
Кондо тургон Барсыгбы
Оз серүүдөн Боз гопго
Тирүлөй кирип Бгурхого
Туш тагын Бетаалын
Тун Бекелиги Нептеалын
Адамга тиштин Камалын
Бибанга капар туйяги
Жерлерге окшош сыягы
Адыр адыр жери бар

адыр дин чобу сүйүнүп
Өркөн күн дай күйүнүп
Өркөнөм адам тааныбай
Өрүштү пенде таныбай
Будур- будур шери бар
Будурдун чобу суолуп
Бугусу күн дай куолуп
Бугусун кичи тааныбай
муздуудан адам чаарыбай
Күрбүсүндө күнжасы
Кайыктыы баары-
лыында бар
Будуруда бугу бар
Көрбөгөндүн муҥу бар
муҥ айбаныы ууһуар
таһаасында сары бар
токойуда ҕары бар
чаң бүтэһиндэ баарын бар
Күлэнэ боһой өйөһөн
Бөрү тулку шойоһон
Кыһыҥын көрөн тэйбэһэн
Өлө көрүү асаҕдаһан
Көрө көрүү касаһан

Ой тийгуи турнеур Балалаш
Бапасына карайаш
Баарыси тубу аралаш
Ғышыны Бар Ғимчык тай
Ғыкканы бар кучуктой
Жекени Бар Шелектей
Калыш тарын карасаң
Кере кулак Ғелектей
Ордочио кол токгон
Өкчу Ғирин дух бокгон
Өзү Ғыккан Шанайы
Өркеч Ғирин кой Бокгон
Сорогаз учун кол токгон
Шалбырак Шатын дух Бокгон
Шаңгаш Ғирин кой Бокгон
Бимасы аттын Башы дай
Шаңгаш сайдын ташындай
Сактанаты Ушундай
Кароолусу Кор оз дей
Шалгаш дүйнө Шарыкта
Бядына ғыгын Шерданой
Короосу Бар тоодакгай
Благодат деген Куш

Чалгын Тарқап садақтай
Ташы Бака деген немесе
Жаркыраған табақтай
Балбырған Бала Белшедей
Жез тұшқұк Жұрт Желбірен
Жаңа келген Келін дей
Дөңкара куш учқанда
Қанатының күші бар
Қара Бөрдің Жемін дей
Қара Бүркіт Күші бар
Қарағың ошо сонын. бар
Қанаты үйдың үзықтай
тырнағы Бар қыш-тай
Қаз Ғламағы Керіктей
Бұл керікті Қармаса
Бүгірда Басын Жыныпай
аяқ бопат ойнаю
Ауға мынға ұсандарды
Тұқ Қорғыбай қазуға
Қара Күйрық Жейреуі
Қартаң Бөлтен аркар дай.
Қайыпта Болат органдай
Сырасбы деген Жылан Бар

ас Болондо Кыскасы
Көбү кулак аркандай
Шерлери болот аргандай
Кунчукасын карасаң
Куйрук болгонтайгандай
Бадалдагы элиги
Байдын кою жайгандай
Бир шалган дүйнөдө
Коогум койдун башында
Көбүн кунчу кеси бар
Бугаган сайдын ташындай
Кара барын барысы
сагасандын ашындай
Боюсунун көздүгү
Найзадын азуу атындай
Шайында ысык кышы сук
адам шүрөн шерине
айлык анда жүрөк
Шайыр пайын жандар бар
ачаачу деген Зажгар бар
адамга окшош Бого бар
Өзгөчөсүн көрсөтөр
Өлдү артында козу бар

адамга окшош зуб бар
так боорунда эки баш
таманы анын сумбул баш
ташты нандай чайнаган
оттой козу шайнаган
аңыс басып эсүгүр бойб.
айлана кудай байлаган
тиши болот етпез
аның ачкан жеткен эсеп
ага барып болот кез
муну коргон барсыңбы
ит жердеги адамы
ондагы пенде ынгайлаш.
арам менен адалды
сөнбөгөн эски мусиен
күн бабышпагы тунжура
күн шуруп шагы чеке дейб.
чаңшап дын кара тоосунда
аның шуруу бүртүрдү
шүлүн перизен шоосу бар
Адебий черу Жол менен
Бээжинди бетпен шол менен
жүргөн шуруп барсыңбы

Качырыктын кыбайын
Кара чаар тажигидан
Сүрөгө тууруп Барсыңбы
Арып Бүлөн Байлагам
Ага ылак Чай салгам
Ыздабай Баргам адамдын
Ырлында шыпшып кайсагам
Чалакор деген Жери бар
Ыкчжа деген Кийими Бар
Чалакор тоонун кийигин
Чанырганың Барсыңбы
Ысбицдаги Куу ордок
Ыйдыр басган Кушуна
Качырганың Барсыңбы
Куш Чурукке Бетанын
Кудур логон Бор менен
Курчун доган чар менен
Чанкекке Бетанын
Чатын деген Чок менен
Чурей Чуртуш Барсыңбы
Кызыл кудук Кара тоосунда
Кан-кааку Белкилк озунда
Хан хожур бай Калча бар

Калкында #ныкы канча бар
Күтүп отту сүрчасы
Сүрөтү сулуу тушчасы
Кандан бузун тартынбай
Алган #урбуш барсыбы
Көкпой уруш беженге
Салган #урбуш барсыбы
Качырын сайдан туй албын
Катын кызын ыйлатын
Канкаалу бежин #ашторгон
Каалгасын кыйрабын
Кыш менен кыйрабын
Майдан тартып #уруш ун
Тосуп чыккан аскерин
Тез тез кылып урушуп
Которуп курсу алышын
Коодого #айза салышын
Косолдор менен алышын
Камбылдар менен салышын
Өлүүгө кирип Калмака
Өлүгүн отко #агышын
Айылдар менен салыштын
Арыз таке дорын акчышын

Баабырлар келип кайрыла
Баарын сурап чыгыла
Анан кой кылган аракеттер
Кибин дан салган тамыр бар
Тушуруп алып коруна
Мурук кыйын кыйтайта
Тун бежигединсуруна
Каласын жоопборс кайтарган
Душмандын мизин майтарган
Кочосун тозкон кокбору
Кор боюн кечип отподу
Баарын сурап жан элес
Бак бургун арзак чаар элес
Сеер суротту дагы бар
Вскери болуп жер жамгон
Эсен жетпес деп кайнап
Эл суротту дагы бар
Тоодой курсу которгон
Эр суротту дагы бар
Баргани соокан багам
Вспы Байтак устту суу
Вучмеси монгу
Видин талаа туз Бокун

Жок сурагы даи бар
Кандай жандор болсода
Кайра тикилеп жери бар
Барса келбес жолу бар
Баарын сурап коюбар
Кандайдыр баары бар
Жанжуш айтуу шаары бар
Кандай койсо тутанып
Ортон кетпе дөөри бар
Опор менен жок тут кан
Окумуштуу баары бар
Адегадис себил жери бар
Андан кирсе шаарына
Адам айран калуу
Ачылышын баары бар
Аралап кирип баарына
Ак дан бийик шаарына
Кыялы кытай Танына
Кызыгалын козуп кандагы
Ар мурун келип урушка
Келген журуш барсынбы
Ичкөсөм коогулбор
Эр болгонун кордукбор

Эр Бий менен Эрнур
мен ич айбкан #ообуза
Эртеден #оок Бериндер
мамлекеттик Лябы жанды Бийлигинде
ерде айбыкпа деген
Эр мамлекеттин тирүүлө
Байланыштан веш бетер
Элди кудай урдуле
аталы коюп катышы
аталыз ужкан #ер эмес
Адам коргон #ер эмес
Элибиз ужкан ел емес
Ич Бир Бийген эмер эмес
Эрегишпе де небебиз
Эсен #урсеш секурдан
Ошол айбкан #ерине
Мене #ивда #ентабиз
аталы дүйне адамбуу
айбкан Кандай кебиниз
арбак ургап жандарай
карап турган загарай
Казан азип кар сапын
Кайын аялы Үйтигин

аткa мингин эрбейт
кашка карман сербейт
эркектиз деп дердейт
манаска кайбир бөлөкчүк
тезелебиз Бүга деп
текшериш айдап келбейт
мындайын кайдан биз билдик
мыктыларын келбейт
карап турып Бакабай
карандап карганы алдык, ее-
кайра ушинас капаска
өзүбүз түшүп калдык ~~ее~~ -де
Балаңы эсептеп кылдык ее
Байкуш эсалды кылдык де
калдардын тилин биз алып
манаска келип калбылдык
Урушабыз деп келип
үстүн ичке сатылдык
манасты оязсо кыйнашу
шакып коруп биз ишилдик
жыйбай эсилос Бопсоку
үйдү коробой кырылдык
айткан созу бул Бопду

Баштале айтык Баарысы
Басып багам Суу бойду
Башы кунду Кумурдан
Алтяны Кепсе Урушдан
Умурсалык мусул ман
Ойротторе Баары кысылган
Кара Куш Бопуп кушталы
Канасы Бопуп турушалы
Башкаргам манас Кыргызам
Баш кайгоне Кара кашкаям
Баары Бекем мусул ман
Корбогон Экен шаңгышам
Кордуш Деген шок бопуп
Кондой эсурбуш Баарыси
Кордой шайман бокбопуп
Элдин шайы Кетпекеси
Шалдыран шоон Бээлбай
Шарше Курче Кетпекеси
Ушуккан шейит Курганы
Коргонуш Бопсо айбыны Деп
Кок шал манас Баатырыш
Ук кайбара сурады
Бардыш Деген шок Бопуп

N7.

120

Баары жууну Чалдыран
мактана айбай токтоюу
Баары жууга кабак тургасы
Бак Бургуга Кытайга
Барууга моюн сунгайы
Ыланчча Бойбоду
Ойон Ай Маң Кокшалың
Оорудуан тура калганы
Өрибан эрдин доорула
Кол Кушуруп Бооруна
Кара турпак ак Бокон
айрыкы ташбан так Бокон
Ак газыан дин чуч
Өтасыкан Чат Бокон
Эжизин Башпан так Бокон
Эгем сакын дилиме
Эжесинен Чат Бокон
Ташпан Бекжик жуурбарын
Чанак кылын Бутпарын
Келиме кегеп тикпе
Ислам Кыргез динине
Ислас Берип Баш коюкон
Ак Байгам бор динине

ИНСТИТУТ ... ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 5195
Кир. ФАН СССР гор.
ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ И
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 266
1979
ФАН СССР гор. Фрунзе

Кудай Шалгыз Куран Чын
Байгаш Барбарак Диниям ак
Кытайда Канган Албын Бак
Калаба Сарын Капиака
Качып Кеткен Ошол Гак
Арка Аташы Чылаба
Чылабадан Сулаба
Чылаба Ууру Сооронцук
Сорончук Бун Балаш
Гоң Белсинде Калаасы
Албын Айдар Гок Бойбо
Ниманбетке Кез келди
Элдигин Соз Ниманбеббе
Арыпчан Манас Баабырга
Сексен Горб Бун Игинен
Ат Тан Тушуп Тез келди
Келген Жерде Кен айбын
Келген Жерден Кен айбын
Ууцун Айбкан Жообуцду
Мен Бергенин Деп Деп айбын
Кашыц даки Кырк Бору
Жанга Былайык Жокору
Калмакбан Келген Виргуздан

Калмакчы күчү бир бүт эл
Кайгыр абай тегин чуу эл
Кытайдан келген бир гур эл
Кызылдабай тегин жуу эл
Сексеген баабыр сексен бор
Сөрү салган чаңы кызыл өрт
Кашкадагы жанда рдан
Калк бүгүлөгөн зар далдан
Бүрөө айбын сал баса
Айбын тургам чериңди
Кара кытай элиңди
Чыргең чоро мен болом
Жапайы тоону чадабын
Сүргөн чоро мен Бармын
Ашуусу бийик тоосу бел
Вишкан чоро мен Барбын
Арбак ургам кытайдан
Вробым чериң толгонго
Вскер башчы соорулган
Вешаздын тигин чокулган
Чаш кан чоро мен Бармын
Канчы суудай калмакчын
Чачкан чоро мен Бармын

Кыята кеп кызыл гок
Кыргында менден коргон Жок
Тубар куйло тура Жец
Турук отук конуу кец
Гоптур отук такасы
Турган кишими Жакасы
Гоц кокурбай Баабырды
Гиорун Жемак катырды
Олгорадан албайбын
Наиза сайып далбайбын
Гик кан горо мен Бормын
Камал Бузуп кан гусуп
Кан каалуу Бекем гоарынан
Гик кан горо мен Барлык
Алман бет айбын токтолду
Ордон Болок бул жандан
Кордум деген Жок Болду
Ары тан маназ тургани
Кандардан собол суради
Кара Журт' калди сакта
Калк Очен тип турганда
жандыка монон сугганда
кабылан манас кен айбан.

Де кандайк деп айтаб.
Баарыңарга ең бонсо
Баарыңыз айткан кең бонсо
айткандын макул коропук
Үчүн Жоопдуң Бекчисин
Алмалбекке Бересик
Конго тушсе тушуго
Элиң конса тобокел
Котчагынан сусуго
Табак ашса ашуга
Жок Бейлетин ушуга
Шашаң ууса ууга
Карьер ууса ууга
Карандашын ушуга
Барып калсак калетет
Бакырларды Баарысы
Бамын калса калэмет
Жок Бейлеген талаштар
эсоомарты Бонсо келеше деп
Сурап макас калгаш
Нурпка Бейлиш сапгаш
Бай кагаш га кол Берип
Алмалбекке Жол Берип

Бирлик кылсак кандай
мигбит алып калганы
Бийканын уул аскери
Азар тумон кол эле
айбаннын макул алганы
азар тумон кол чулук
конуп Бура салганы
макул Баабыр макул ден
Баари Шурпка Бопду ел
Аманбет Бакай конучуну
Бир которун алдык ден
Аманбет ке чол Берди
хане Бакайга кол Берди
Жалаик-ти Бызк Этней
Жапа Берген деген
Добул согуп кунгурап
тоо кочкон дой дунгурап
Ал куну Барып айкорду
Бийин Бул сарай коргончо
акы айбы ордого
такка Обурут кел айбап.
Жолбай менен чалыбай
аттанышар ден айбап.

Жарелых айбат Бигижер 126 ~~127~~
Жаныза кыныч Елигер
Жаны кепген аскерге
Ар алап азыр кыргыр
Ар жонунда турушар
Алыгдан добуп урушар
Жыркы келген кол колдун
Азар тулон кол алдын
Атын ерик дегенинь
Атынан гибеб Жегенин
Ар маи менен калгенин
Ушубуги кайбсынде
Кайбатпын ден айбсын ден
Тонуп Жарбык дегенин
Тонунан гибеб Жегенин
Газок тартып келгенин
Ушу Бугун кайбсын де
Бугунку кечбен калганын
Эле кайра кетпе бей
Бугун кечтен кор гонсоң
Атын ерик дегенин
Атын согон Жен кетпе
Аскер де Жаңбай Бекитем

Ошу кепби айбуҳор
Азып Ҳуҷтка кайбуҳор
Бул созду айбын әрмасас
Ғүсёруҳ кепин тұрғанын
Ақылбай менен ғалыбай
Ат торына шыҷшын
Ораған коло кеҷиҷшин
Айбын добун ұрушып
Ушу кепке коштұқ
Сиҷуге айбан коштұқ
Ондан ұжуп Баарыҳдан
Ҳұштаҷе маҷас хоҷыҳ деп
Ҳаршын ушып аныҷ деп
Кайбуҳуҳор кайбасыҳ.
Кайбасыҳ деп айбасыҳ
Калуҳуҳор калмасыҳ
Ғи обокеҷе салмасыҳ
Ақ созду айбын Ҳаршыҳыҳ
Ораған кабар сақпаны
Ондар алар тұрғұшып
Кубанышып қай ғаны
ғарайнасы Кадырған
добун баси дадырған

Бүгүлгасы шыгыраан
Ырааман хабар бергени
Ыясыбай менен тарыбай
Аскерге кетип кеткенде
Ырааман конбу кортуну
Кейип чурум тартады
тартканда кайбконом
коргон Бекем Жумушуна
Кок Жал мойлос Баабырга
Туш Бокончо айбконом
Ал ойлонуп онбой Жатыконом
ертеңки тоңуп айтканы
Сонургаалу Баабырын
токка окбурут кен айбаб.
Баарын колдо Баабырлар
Байкаңдарчы деп айбаб.
Жүрбой турбай катканын
кайбасыңар деп айбаб.
Жалпы Жүрүшка айбкансоң
алыпчы турган Баабырлар
Кейип созуп кайбкансоң
Колдуң Баарын Буркыраан
Койдой ыңгыраан туркыраан

Кудай Шайтан сакынбыр
Ушул маньюз Бабырдан
Урухсаат тилим капырбыр
Ушундай Бизге агай гана
кайбосыц деп айбыбы
Олэсосуган Кечеки
Ой акеЛор Кетеки
Жерей Биз деп Кетеки
Эледи Кездей Кетеки
Эмн айдап мак Бағып
ел ичинде Бизбарып
Эйбем Кунду отоку
Ойроне Бонгон манасбыи
Олэсосуган Кечеки
Ой акебай Кетеки
Ошону ойбын айбыи Конушук
Ойюна тушун коплеудук
Кетуучу Кечки Башбаеын
Кейгиче тушун кайбироо
жугуген деги ондон кон
Калине тонуп Шаздаиын
Кобурлашын гиыбырлашын
Шок Бил генден Сурашын

Балан деп Ноку Басуу деп
Балан чаның кыясы
Аткан Шалан ташбу деп
Балан чаның дарыя не
Алыне катуу сууок деп
Балан чаның ордосу
Башы Борын турок деп
Ачу дон Кыркган Шалданың
Кайбуучу Шокуле Кашданың
Кол Бузу кун Калыпбур
Сок челекей Бокупбур
Ат Уукулан Сабыркан
Ордо Бирден какыпбур
Калганың Бери келгин деп
Калган дорсуйлан какыпбур
Кара Кыргыз уругу
Кадимден Шондой калыпбур
Калык Бузулуп Жатканда
Кабылан Манас Бартыбур
Кыркгороосу Дуркурап
Кыргыл таңы Куркурап
Иккула менен Болкоңдо
Чокоро Бугуна гойкошуп

Акнайза кондо кой койсоп
Кыяы чы Бейде кыздыран
Ай Балба кондо шыздыран
Ак кел Бе: Шоледо Шаркыл дан
Ала Байрак сур Шелек
Аза боси Шалкыл дан
Ураган колго кыргенде
Шаапгондор Бар экен
Далай кыйла адам дар
Шаалыбаган Шан экен
Бир-Бирине кен суран
Билесиздби конурай
Жибаби катуу заари кыр
Ебиздки Шурпи куна аб чан
Ал кимиси Деп суран
Кончуучу суради
Кон шашыркан тургоны
Шаапгандар кен айбоб.
Шашты багып Деп айбоб.
Ок бойрогу Билк этсе
Ок мурутту сопк этсе
Ак соко кыргын салуучу
Сонун Бокун калуучу

Согуш бүт сонун коруучу
Кабилан манас как үшү
Кагыр ганы шолбордой
Кайса ганы албарсбай
Бүлбүл мухам чүч бар
Торгой сынду тиши бар
Бети тоң гон бей вокыне
Жендаар дын тиш бар
Журогунда чүч бар
Кыйкырык коло кургенде
Кырк миң ердин сүрү бар
Бийкурык коло кургенде
Будан чуяу Бас кылбас
Ат айкырык чүч бар
айбабыне алып корасоң
арыстандай сүрү бар
журогунда чүч бар
Журокбу шар гон чүч бар
Кабилан манас кудулоңун
Кун гурогун сүйлоңун
Кашчунгакоран кен айбын
Калкыл ук кун дей айбын
Чыгып турган аскердине
Санаяпын Бөрчин дей айбын

Кайкиси Бүйрук кылганы
карапайган көпчүлүк
Кандай Заман Бокоп деп
Кайсы карап турганы
жакшыны Бел Байлап
калыс үчүн айбанын
Баралык деп деп Байлап
хандын Баарын жыйналып
халкын Баарн сыйралып
Колдун Баарн жыйналып
Көзкөк Гүл Баарыкубарып
как үчүн кыйын кызмабын
Кыйналып Бүгө Бүгүбайлык
Деп ошол тап көпчүлүк
Кайрат тканын кавтабыр
Көшөк уке Баарын Бүшүрүп
Көшүнүн Балак ичирип
Балак ічін Жайлансын
Көшүнө Болгон кезинде
Баш Гак аяк көп көздүке
Баарынын кавааб Эсинде
Элди Жыйнап алгансоң
Элди ссепке салгансоң

Калкы есепен алгансоң
Калк жыйналып болгонсоң
Отуз бир миң болгур
Бир миң отуз болгондо
Дүнүйө кого толгондо
Аттанат дүйнө деп
Ырман кылган бабырым
Миң миң кырка толгондо
Кыжылдаган кытайга
Кыл бас белем акыры
Өлөндө турут кен айбаб.
Оо- калайык деп айбаб.
Жараалгым Жалган болот деп
Жалган барда өлөбө
Жайкалым га болсобо
Окулуш око болот деп
Жерде жакыр өлөбө
Өзүм барда болсобо
Ай жарыгы кыркподу
Дайран жылдыз жыйлабы
Ай сеңгизге кыйлабы
Жайдак бери көтөрүп
Дайран бакан малымды
Айя бай жолдо барыпды

Ушу #ай кон кальк кол
#ардыгыла айбан Бишкер
#айнап #ай кон кон #огушуп
#абыл ай ка мин изер
Ораңдаки #ыякка
Бела ман кокон чёшкер
Бей я гын ужсаң #ылкынын
арбсбы Койгон оломда
Башка корсоң #ылкынын
кара кырчы Бломда
Бир четин ужсаң #ылкынын
Кора кулжа тбосунда
Бугурасын ужсаң #ылкынын
хандын кора тбосунда
Озон Бойгон озмалын
Талы ала ман кончулук
#ан айя бай керек ер
#абылын айка мишер
кош Башка Бир айгыр
кош тбртуза колоор
кош Башка Бир Байгы
кошун кели соломор
Бучук кунку комогуз

Оз мойнуда Болдыр
Ер башына Бир аттаи
Сукур кошбой алдыр
Ертиз менен Барудыр
Жалга за кудай Жалгызы
Жалгы Сыбызгы калайык
Кобуз чыор калбасын
Жалгабаса кудайым
Кырыкын кайсак кытайдан
Кыргыз таисак Бежин деп
Кайпай кайсак кокайдан
Кара таисак Бешимдеп
Жан кокурбай Баабырдан
Сыбызгы тутам Боосуйок
Алган Ошол жылкымы
Сын Дүйнөго Баргында
Сыдыр чака Доосу доосуйок
Дүйнөм Бердим малымды
Ай Бадым Барымды
Жесоз ай Ер малас
Алтын добун Кажыды
Жгусуйду ушкан соз
Ак сокалдан отчурун

Шаңың табан Манас деп
Балалары Бөлсүн калас деп
Ууз үзөр маңдас деп
Өлүм үчүн .Эрекем
Ужулда Шок келип Экем
Карыясы Камшоодан
Доңгулардын Баарысын
Өткө минди далпоодан
Өткө мисе салышып
Найза менен серебиб
Ужуруп кылыч алышып
Ырыстан Эрдин Шакка
Аламан Шоон Салышып
Эр Башка Бир аттанып
Гүлүл Көштөн алышып
Кан Башка Бир Байбал
Көшөн келип сөлөшүп
Көшбуп Баары тоношуп
Коргоңдуп коону Камышып
Күлүк Дагап Көчүрүк
Кубанып ковду Калышып
Жүүлөрүн артайбып
Исинуу ердин чалпайбып

Кең соорусун даңазалайбын
Шакшы Бойду Жолго деп
Кунук тийди Жолго деп
Кудуз долоң андан кон
Ошондо ал чубай
тетиги кордук бу
тетик ик кылды коюшту
Коштоп огусун бешпенбир
Кургун Жандан мисинбир
Доолап келса Негр деп
Куру сукбук Бекер деп
Сенде корун Ошондо
Кубоо Бопсоң екендеп—
Эзи гык кап Андан кон
Салып келсе шашал Жел
Озу шаңду койон Бел
Жакшы Бойду Жолго деп
Жоргосу тийди Жолго деп
Бу из кисе Коду карышып
Ойдо Толоп Жоришып
Кумар дан гик кап андан кон
ар Коздорду Баарын
Текшектен калышып

Мошуна ғалыма салышып
Селиз екен деп турып
Мойнока Бооруқ бек урып
Улоому карман алышып
Тиз кин дерис тирс урып
Гилбирларын ғарғ урып
Кутуруп олгон ант ургур
Урун арбак салган бы
Кон Шелкинин ичинен
Кутилгур Шурчи курандын
Коцю Багып алган бы
Шелкы Беки курандын
Шыкыдан тирап ургандын
Шылос Бопгон Немени
Шуруп карман тураныбы
Бул созду айбын муканым
Байкабагын корбодук
Малдан мындай Улоо деп
Таанып Бергин муну деп
Ғала сокал карыдан
Акылмандын Бабинан
Ғала сокал карыдан
Конбу коргон Бабидан

Сурак Жургон андогон
Жөлкы Экен Деп Укпасоң
Үйрөтүп Мине Койом Деп
Устуңго Сызып Жыгылып
Кулап Жургон Адамдар
Көпчөө Көпкө Кубалап
Гүлдөгөнү Сандаган Кой
Эл Өлөңбү Аткарда
Эркинче Бокун Жаткача
Жика Менен Эрмек
Жаан Коюу Кормок
Жизгак Чанас Жолбогу
Жүгөн Нокоо Жолдошу
Жралап Коюо Кыргыч
Бабырың Коюу Сыдырып
Гүлө Кубуп Эзилип Кыдырып
Жалгыз Ичке Коюп Саралап
Чыгып Кобуна Ораган
Жирип Коюо Жобуна
Жралап Чубу Коюна
Арадан Өтүп Алганы
Жрыган Чанас Боргоюн
Кырк Горо Деген Кырк Баатыр

Ыр гайсысы Бишкеки
Кемелхандан Кыргыз Кок габыр
Ыр гатыр да Чуй шыз дес
Чайлагай аскер кок Чабыр
Кыдыр ган Бойдок Боргайы
Кырк ыз Баши Кыргыз дыш
Эшек Эгинше тыр гасы
айбын Добул ургаен
Добулуш Уул Булгун
Кыргыл Кельдi жугугун
Эдеш манас Кен айбаб.
Эе Кыргыл Галыш Денайбаб.
Кырк бын Баши Кыргызыш
Кыемиды Чеугеч Дыгызыш
Чабдыкызбы жоон баштан
Жургбашкызбы Жуу Башбат
жургбейсизбы кок Башбат
Вербейсизбы чок Башбат
Жизиш Бакай корица айб.
Буруч дон Калбай Баорица аиб.
айда шиксиш Обкуну
айтгаиш чиксиш Сокуну
~~айтгаиш чиксиш Сокуну~~

АШ
АСС
ТЕН
НТ

№ 8.

142

Сапарга тыкшыя оң қулақ
Тыңдаса шешесін тоң қулақ
Ғылымдағы сабақтағы
Ұлы мұсылмандық қалпында
Ұлы мәңгілік қалпында
Ислам дінін қорғаушы
Әулие ата Қожа Ахмет
Ясауи бабамыз айтқандай
Ерте тәңкі қылау Бейгелбі
Бейшен бұ қылау Тұрсұнұ
Бейшен бі ұрұқ құл деген
Бегдешін қобу Бильгеге
Бұл созду Бабыр айтқаны
Ил қылау аскә айтқаны
Ертеңку тәңі айтқаны
Сұңу сақ ғал ғаңда
Тәң сорғарын қалғанда
Сақдыр ғалу Бабырын
Қорбай қалдық арманда
Және тұрұп ер Бакай
Жәробые Ғыр далай
Ұлұсу Тәңірі қылдап
Ислам дін

Исак айтып Баркылдан
Келгин кандай-Баркылдан
Абдыбакай Шооду
Жургон Бакай соңунан
Жүз миң аскер өлөңдү
Алыш арка Жагында
Желеги алтын тууга менен
Жер Жарыла гоо чуу менен
Эшигектер дин Жалтырап
Өңдү Жолго Салынып
Ыдаке Кийин Карасаң
Аризган тоштук Баабырың
Авыр Чопон Кайып бир
Ырхосыман Чубуңуз
Кара Кыргыз аскери
Кайтар дан Кайбай Жүрдүңүз
Жургон аскер соңунан
Озондой Тайып Буркыран
Бүгү Коргон кон көшүп
Өлөңдүн айтып Чуркыран
Токтоңуз Коңу Жүгүнүп
Ырбак алыс ке Карасаң
Бүркүт Сыдга Салынып

Курэгуне дэрне Сарыем
Кудуретке Софиамын
Фрингак аттар орнедэн
Небит кагкане дорнедэн
Вебне айчик гуу гтартым
Азирет Ден гуу гтартым
Анджгаландне Сингибех
Аленн Кол Чоноду
Гнурроон гтартын Найне
Кулак тужун сурлайн
Керлайдне гуу Башдэн
Сурлайдне гуу гтакнедэн
Будайык бне Чузбурчок
Гнуеуе кону Чоноду
Гнуеуе орка Чагнаге
Кырк сороне аекре
Кнемдн бузкан кон Ден
Найзагне гуу Чакнедэн
Аскар дне Баше кылкнедэн
Чер соловун Белкнедэн
Аетин Чоно салын Фер
Аскэрдне орка Чагнаге
Аетин гуу Сарай Коргондон

Видан учун топ олду
Байги барган талдайын
Жеңин билбей далдайын
Вилда врубина тарабай
Жоктоңуна шарабай
Кайра такып келгени
Баабырсынган тозурбай
Керген өткөн аршыны
Укукбардык баарисин
Эсиңдимин келип талкыны
Талдай лары тенайбаб.
Макыге баргам табаргын
Таштам болдук денайбаб.
Вебургам макыл зорукуз
Вилын Жайын сурабаб
Келип талса Жалыңыз
Келип талса өлүңүз
Кемек дик кылбайб. Жерүзө
Жүгүрү сүүк жүгүрөйб
Жүгүрө бойб адам жебүзө
Вебургам макыл зорукдам
Горбогонду горбук ден
Азап бөлөк горгондо
Арам такын келдик ден
Бурут чуру Мүчүздөн
Алдаганча өйдө ден
Бурут талса Малдаалоб
Вуу Фадыр жоолушуш

Будайды орунсыздаб.
Кезекгилингендерди
Кошуубаарына жибеб.
Всёщда албыгебакбиаб.
Башыңда Жаазыбакбы
Карагандардакбашыңды
Кайсыкурсайбурулуо
Кайсагындайбарыңды
Ойлансемиеайбасың
Арыз арман зарыңды
Сакгуншодонболкелет
Сапырғындай Жаарыңды
Айбыңшоопшидерин
Жотпосбогобарлык Жиндерин
Жалғызыгойбогожалғады
Жалпыбаарынгандады
Жиниекенбаббугалмаги
Жигиттикгебаарынжалмады
Ортийгор Салыпаги
Ойлонгоргуебарыңар
Ойгоберіңгарыңар
Ядидай Бокобебіңер
Атгаңдар Барыңар
Казыкалык Жолуро
Аныдилын Сагыңар
дайрага ағып жөнелуге
Өлуғу Сынай Жөнелгенге
Бұл созду айбынсалғаны

Бөгө шиҥкэ бэрэлиҥ
Всивышын Шабынын
Копуроку алгаш
Коптон Шатын копуро
Козун Шашбан кайбуро
Эсен хан кэр оҥбоген
Лаблашат Болдоген
Кайыҥ кытай тур турган
Конуҥ луҥ бур турган
Коҥуроку Барҥандар
Бор гонуп айбы тур турган
Козуно Болду Илбеди
Бийик Бичи Шуз кылан
Бир керик екы шиҥгеши
Козуп салып кыл дебей
Кайбогон суга киргеш
Кеҥ Шерида Жүзеген
Душ шаҥ десе кучогон
Кеҥ Шерида Шийракбаш
Кар шашарга Шоо десе
Кара Бөгөн Тийратҥан
Шаан керик деген шиҥгеш
Ыдаганга дайранын
Ярык та: сууда Ырбеди
Кечип отуп алгаш
Канатына такаҥа
Кадышып тоо Жыландай
Кайдайып калып Кайгалы

Жаркоолор уроду
Жабына пенде турабы
Жеңиске коргон адамдар
Нее болду деп чулады
Бак дарагын кыйрабын 330
Бадыш ага сыйбады
Барып жүрду кунөнүп
Бадыш ага сүйлөшүп
Барып айбые кыйла кеп
Баабырлар жайда деп
Баабырын айбын жургазып
Шакеш ди кудай ургазып
Баш алык жаакын кийизин
Эсенхан ооз ачтазып
Кыз деген кылкандар
Кыймабын журбун коргондор
Өлдөгөнүн өлгөндөр
Өкүлүно конгондор
Кийиздар жолон кыйла деп
Кийиздарга баргаша
Кыдар ичин сүйлөдүп
Бадыш бүорут ичин
Бадирехи байкасоң
Басбырын шого киргизи
Жаркоолу урабын
Бүрсү жаап бөлүнбүр
Сийпа коруп капырдың
Кыйла жатай өлүгүр

Кунда калса берилеби
Кундук андан чарчабы
Казак чуни кандайын
Кан кокуруп каарысы
Канча гана газданып
Ай ланасы когсуну
Алты жуз миң чар жанып
Олбургаи екен гой кокуру
Огуроббу бузкан оңбогур
Оң жагында олбургаи
Отуз алты дуду су
Сол жагында дагы бар
Гокгок голук баш болуп
Салбанып менен кокурбай
Гакба ойлбургаи жорунде
Адырайган ер кокур
Арыз гандай корку бар
Алтын ду жыча борку
Улуктортарын баарысы
Олбургаи екен жанама

Жин герини баарысы
Оюн ойнокчу гамаш
Ооредону бузуп кон дуусу
Кон чулук гуж басылбай
Кулак гукгаи кон чусу
Доогай менен баш болуп
Окумдулор оскийлын

323
332

N11 Оңтой улух бардары
Шаал дагаш шаңкдоо
хожур байық хайсы дең
хөвүүн айгай салганы
хожур байдың хөвүүр
Шаны хөлөн үсбүүлө
шаңкыл деген зэру бар
шакелдиң үчүн ух таңы
Үчүн бүйүп тыхаңы
Бавшы кыйын эжүүнүт=
шаңкыл доокун ондина
хаңгоро бүрдү бүгүүнүт
Вид а шаңкыл хөн айбаб.
Вчуу паңын бөх айбаб.
Вдаш бөлбөй хаңгоро
Хорду ухташ тыгыз бүдүшпөк
Халдай бөлбөй хатын хал
Хара Шэрэ Шатын хал
Шаңас деген хөң ээ
Бай ыңдың ухташ
Бадырак хандай жүгүдүүлө
Майдың хандай бөлө
Хоргозчу шыш хөзүлө
Бай байың бөрүн Шекелө
Хөрөңгин хоргозун
Хөлө таап сайайын
Фитчы тоо фөсөда.

Конборо таап Калайын
Макелди Коргу козмо коз
Ар ойчуруп ортачан
Ар калыптейб деген соз
Ар сокурбай кен айбаб.
Кен ужуне макы ден айбаб.
Вйбын удаа кылайбас
Вел адамдын сопотуп
Вйбын сивке тийип бам
Вел манасын доолотун
Буйрук ага Вермбир
Бул дуйнонун доолотун
Таиса кылык кесепет
Керектетте даяр бар
Ишке ыкбын оту отпогон
Ырайлы даяр бар
Эне ушул мин кол менен
Кылып таап таяр бар
доолот кучут Башында
Кырк горосу ташын да
Бгилп кебин ууздуз
Бирок кучбурузуз
Кырк горо деген жаны бар
Кылымдын Баари карагап
Дайдасын ууктуп
Балалыга дайын Карагап
Булас Гагап конбогро

Бул созду айбын салганы
Айбаттын үлүп калдысы
Акыркы сөзүн айтып калганы
Манастын айбын зор дедиң
Баш каны баатыр кор дедиң
Манап айбың манас деп
Байкагандыгы жоопкер
Манастың турду тутанып
Ооздоу бирдей жутайын
Оболу шуруп озуруп
Жолубуздан калбасын
Сурдурда жогуп
Мокоп турган манастың
Барын карман калбасын
Жаазын ал алып берейин = Балапанын башка керек
Бул созду айбын сокуп
Жутун гийчү кемеди
Кантсоң ар кулун
Татынбаган кызтар гой
Чидой болбос тоюн баш
Ухсой ду башка чыкпас так
Эрдем сиген хамбаро
Ар болсоң ашы хозуң ду ак
Козду худай урганы
Коркконунан хозу урбай
Козун жулуп бурганы
Жаазынан ур ганы
Жаа жаазын де ургап адамды

Уруугa Заҗы Жок Болду
Ошонуҗ учун токтовду
Өкүсүнө Чыдабай
Өкмё ойлоп Жайма Жай
Жанчыка Бошуп салганы
Жанчыганын Бүлдөҗүҗ
Кайгысын Сууруп алганы
Тангжасына салганы
Албышпыш Чёрөк Балаҗы
Аҗ Бокоҗ Болуп калганы
Анын акыл устуно
Жоокуп Чёдөй Бүдүп Бойду
Жоку Кат Бир Бир сөрөҗ
Капшыр да Мингдай Бүтүнжок
Тангжасын Ан Оозунан
Кайра Сиккан Түтүн
Кашжанын Ичи Бывыс Бок
Өсүп Кетип Чекеси
Бурааш Качып Кетпеси
Озу Жанҗы Кайганы
Кара Жоро Жургандар
Жанында Тегин Кайбады
Кандуу Бай Журду Шылкыйып
Катып Кайган Жыгачтай
Карып Анда-мында Зыҗ Кыйып
Жүргөн Макам Коруҗүҗ
Кое Бёрдөй Түтүлүп
Коркуптан Кетиптин

Өзүнөн тутуп бүркүрөп
Ак жүрөгү адамдар
Ырчы-Ырчы тоолбой
Адашып адам чүркүрөп
Акусу маска жарады
Ачып көзүн бүл чалгыча
Тан боюо тарады
Өзүк жүрүшү бүлүк жерде
Чалгас деген не жүрө
Кайда жүрөт чалгас деп
Караанын чага бүркөсөп.
Кайк жүрө тамшбас деп
Кашык-тай ети кайбас
Карандагын таштар бүргөнү
Кара бык салып сүрөдү
Көрөңүнөн көз урбай
Көкүрө бүлгап бүрүшка
Ажалсыз жат-тан белшка
Көрсөтөн жаңы көз урдуңа
Күк бөбүш бык жаратыр
Күркүрөп жоюо салыпбыр
Кете турчу чалгыдеп
Көзүрбай карап калыпбыр
Жүрөгүн адын көз урдуңа
Жудоп баарын калтырбыр
Кабар берген үшүга
Хандар егер өлбөдөп
Сакырып гүлөп үшүну

Чыгылган кездык оюбодон
Кабар бөрөн кайкыма
Чыйгий аныч Жүүшүп боюб
Чыны менен Кайтпыма
Мүнөзүнөн Жок деп Кишибиледи
Мурунку күчүнө Кайтыма
Көкүрөбай Кенже кыргыз
Кең дөңдөгө Бүткөнө
Жүз миң адам Тогуштуп
Кан-Көшүндүгө Баарысы
Бүткөнөгө Тогушуп
Жыйылышып Бешөөн Кишинин
Жүзүн деген Жүзүндөн
Жүз миң чегин Көрүнүп
Бүтүрүп таң Бөрүн өлсөдөн
Таң Гүүдан Бөрүн өлсөдөн
Бүткө Бүргөн өчүрүп
Жүлөлөштө Жатыр тогуштуп
Жарды Жашбан Сагыздар
Жүз Таң маңдар Чубак
Баабыр Жолдоң Сыргак
Жылдыз жолдо сөз бар
Жүдөп Көздөр алыстар
Керимбү деген Чоң оюл
Кенен Кең Күлдөн моң
Бакалүчүсү моң өлө
Базар тилин Чоңу өлө
Чүрөн Чүрөн Түрөн моңөлө

Жургузчулук жоку ele
Жылкалбай китады
Жургу жок ele
Керик керсем бил карман
Кел гелдер дей тил карман
Жорбулгу жокуе талайын
Жогу барын корайын
Айбырын сакто калайын
Жүр келе калайын
~~Айбырын сакто калайын~~
~~Жүр келе калайын~~
Берекелу бек айбар.
Белуе катуу чубажы
Жолдош келип алайын
Бул созду ойын билеберек.
Сарала ат мынын кындыйын
Сары Найза колдо жүзүкыйын
Сарала аб бокун мингени
Самаган жолго кургени
Кок теке мынын кындыйын
Кок Найза колдо зыкыйын
Косок субак баабурын
Оокурун жолго кургени
Жолго кургени бул охо
Кей гезинин баариси
Кандагай зооб курого
Втурмелтын аркытын
Арбынаг гаунн баргытын

Айбкан Беле Барынбыр
Атын ~~Беле~~ Кашкан Бер Жака
Ыламбет Басы Бел Жакка
Келе Жаткан макалдоо
Бастырар да Бадгырек
Канткасын Сууруп Алыпбыр
Куруп Калып Сапырбыр
Бир Коюу Куру Бут
Адам отпой Калгынбыр
Ошол Бойдон токтобой
Ооруп Жолго Сапырбыр
Ошол Кезде Ыламбет
Кайкаңга дуруу Сапырбыр
Балакетти Бир тоосу
Байда Бокун Калгынбыр
Жоо деседа дободой
Доо экен деп Кароса
Кытайдын Кыйын Городой
Жуну Коргон адамдар
Жапдан Коон Кыргындай
Бутун Бир тоо Жылгандай
Коробогон Какан шаар Бел
Коюо тоосу Бар Бел
Жыргалдуу Бекем шаар ле
Жилас Болот турушун
Жылуу тоосу Бар Бел
Муну Ойлонуп Алыпбет
Ани ойлонуп Алыпбет

Айбан Беке Барыбыр
Атын ~~Бекке~~ Кашкан Бер Жака
Ишенбет Басы Бел Жакка
Кеп Жатканы макалдоо
Бастырар да Бадгырек
Канчасын Сурсун Билибыр
Кулун Карын Сапырбыр
Бир Кочкуу Куру Бут
Адам отпой Калыспыр
Ошол Бойдон токтобой
Ооругун жоюу Сапырбыр
Ошол Кезде Ишенбет
Кайкаңга дуба Сапырбыр
Балапетту Бир тоосу
Байда Бокун Карыпбыр
Жоо деседа дободой
Добо ичи дун Кароса
Китайдын Кытын Городой
Жуну коргон адамдар
Жападан Коон Кыйындай
Бутун Бир тоо Жыйындай
Коробгон Какан шаар Бел
Кочко тоосу Бар Бел
Жыргалдуу Бейжин шаар ле
Жилас Болон турушун
Жылуу тоосу Бар Бел
Шуну Ойлонуп Ишенбет
Ани ойлонуп Ишенбет

сабын көрсөң сары албын
саргаласа боралбын
Денең теси кызарган
Балдыңын бурот тойгондо
Калыбына койгондо
Коңшу жарыдай узаргам
Бүктегенин албургам
Ыбы кучүк жолдоду
Ич сабын жерге калбаган
Журналбай дүрбөдү алыптыр
Бүйүгүң Ылайың Бабырың
Ак көзүнө салыптыр
Сөлтүп карап алыптыр
Бет-жайын макулдун
Жалындағы тургам Нагидай
Көрүнүп кеткө калыптыр
Каалыңдан сыкпан көпөдү
Өзү алыган көр өзү
Жалгыз көзү Жарылдай.
Кобот өбөз көп өзү
Шаң дайынын Ырысын
Басып Жайло төр өзү
Ак алаты ич карасаң
Ордогогон Кара Жер өзү
Кан Кырпыгын карасаң
Карагы токой ер өзү
Калыбын көрүп Ылайлап.
Хан Ылаң айрон калганы

Кайбер ачы Кааныр деп
Аймаш бет Кезуп саЯгаш
Аяги Кеягеч Буу Кааныр
Адыр айгаш Куу Кааныр
Таш сеҗгеч Кыакпын
Отай бай Бөтөп каЯгаш
Отток дор айбан шакпды
Ко Яуна Курсу алгаш
Ак оңаш Кайат ордо үйдөй
Оң Коярда Гогон бай
Обдулуп Кайт ургында
Жөөдай Бөлөн сеҗгер Гай
Көлөкөрүлүп Кулади
Ач тотоябой Аймашбеб.
Губаҳы Кездей Гурады
Ешпеҗ деп Жетип Кел·инде
Ашыгыпсыҗ Баабыр деп
Жондо Губак сурады
Аяда Аймашбет Кепайбаб.
Көбөрсүн Губак депайбаб.
Карбагылчын Ухалык
Үгүп Турун Кааныр дыр
Кобурлак осып Чыкалык
Чаҗгубаш Жөрөгөн
Сасаҗшаш ды Элдеген
Доодагы ашс жер ашс
Адамзаат пендеси
Шонун Бийер Наше ашс

Какандан кабар алганда
жандар элчи салганго
Каар дагын каатырып
Бизже Жогон калганго
кандай турмуш Жанаскан
Карап дүйно Жалганго
ар Адамбот Мурду айбын
Эр Сулайман Мурдайбын
Гюлдо Адамбет кетайбас.
Жокума турун Жетпеди
жоголуу кетпеди
Жоо борусу Маңаска
Жоолбуй айбын Жетпеди
Мей ли Маңас алабы
Мей ли Маңас Байбурду
Балакет ту Мокидоо
Бай сан кетип калабы
Адамбет Ээси созду
Айбаганы Сулайман созду
Катуруп Адам не дейсиң
Карчыгы Калың Сенжейсиң
Атасын Кору Каатырды
Ак созду айна акыры
Жобокел кылып Корокук
Жасап Жетсе олокук
Өлбүрөөдү соёробуз
Адам Калып Коёробуз
Окобуз олуп Калгансоң

Жеке бойдо шок болсо
Кайтай оюнг баарын деп
Жакшы аттуу са болсун
Жолдошу сурак екен деп
Соо четтиши моа болсун
КП созду айбит салгаш
Айкашып чуу алмашбат
Ураазы бокун кагаш
Айлан айып озундон
Айбат кайрат сазундон
Эсил сыпат болуңду
Эрдигиң елю билиңди
Кок жалы сурак екен деп деп
Козун ешю жебди деп
Кантоп берки кадрыды
Косо чи сенден кечпеш деп
Алмашбат ишиңдей тен айбын
Сурак урсон сочкоңу
Ашкын корбо деп айбын
Жүгүрүп барып корбогун
Журогуң тушут албогун
Бүгүрсага айгарын
Окшогон удаа кошогун
Ачыла бар ченеп атайын
Осуп жатайын
Ойлоп баала жоруболсо
Ойлоп ачык жолуң гүлдөп болсо
Ак тайрабыц бар болсо

Алтоо Найза саяктар
Алдоого Жерде таймак
Ал сөзду айтып Алманбек.
Өйрөп ту Бүзгөө Белмасбай.
Ордосу Болот оозу ар барс
Жүгүнү туман туюкстан
Карду Жаакаал оду аскал
Белмасбай ишбик окоду
Ай каалын кыйын ергүбөк
Кор бөсөң сөзкө токтоду
Келе Шаткан зор макал
Жерге Баян түгүрөп
Күгүрөгөн добушу
Жайнап дуу түшөйтүгүрөп
Час Болгон дой төгүлүп
Келе Шаттап дүркүрөп
Чудеп турган Алманбек.
Дүркөрөк бер Таштан деп
Экуроңдуңу Баштан деп
Жда Алманбет өйлоду
Ажыны Ташка Голлоду
Шыкуу Борсо мылтыгы
Жоң Жаңы Керип кетерден
Бүлгүнүп эти тешер деп

соо чыон да отчоедеи
онко боорго четчоедеи
дидан кийчи бурсоко
олоң дон бишкечтеердеи
ойроке кыйын кетеердеи
кашыкчаар шуруга
сароопду дөлөөң келиердеи
кашыкчаарчы кашкайып
эчи сулап бөгө жаары—
келе чатаб закашып
дөлөөбаш оручетеердеи
чечкен шиеге оовуга
бир жыгач ырчытчетеердеи
дидан кийчи аксалып
кат аск чокчетеердеи
чалкыз ее кезеу деи
чалкыз көздөн айрылса
оюнчо четеер оеу деи
дөлөөн бет оңсоталып бер
качан атаб калчак деи
Ак Байгалчы Балаеи
Өкыр айып калыптыр
Кийр дай созун кайкыдаи
Сакыр айып калыптыр

Чиен тургон Влагец 376
Машасын Чиенсалыпбыр
Оөз отуғ Шарк Этти
Ток Шилгедек ток кетти
Керишиш Чстуноғ
Ток Бөлөндай Бөлкетти
Ок Кәзүнө Шилгиды
Чекейіп Телкбей
Шерде Кәздөй Өргиды
Кок Көргөшүп далетти
Оқ Менен Көшө Чекеий
Шере Тегиту Шалетти
Эрдек Көгүп Бөлбайын
Чсөк Гудоғ Бүт Гайып
Кеңгирей Токтоп Калганы
Ак Балгашы Губагы
Көгала Пошы Гурабын
Качырып Кайда Будағы
Бөөкек дек Годлайк
Токтоп Бөлөк Шаңдаң
Субакгаң Найзагнет Кеңи
Тоодоғ Бөлөп Керикгөк

Ташкорукчу кыз кетти
сарала менен белгисиз.
Салган бойдон барган
Башын жерден алганча
Ишке оюу ай балта
Шилге тарыш капкасы
Белмансбет сыпап салганы
Кокус тура калгасын
Бай Жапыл ер субак
Барып баса калсын
Ак балташы субаны
Бир урсун деп субасы
Бай Жапыл ер субак
Барып баса калганы
Жан калашын бүп гочко
Ит коюп серпиб алганы
Овлак субак баргаш
Эшку кыргай ок атып
Элбен мушу жалмаган
Коркуп ал калыр жай берип
Кетти бойдон дарманы
Ити болот ер субак

айран бокун кайсаки 348
ичи жоктодун турун нетели
башы кесип капырдын
мойнос доодго жетели
кыйын жоого сакчысы
кыраалын торун баабырдын
кийла жүктө мокбосун
бийкалын мокул алганы
Вёрю ичиги кара куш
кесер жёрюк үчүн туш
терилип турун жыгылеб.
ичи ичке тортун капчы
баш кесүчү ойлоду
кара кушка ичи ичке
елик фенду ай балба
ұзун сунга бой лоду
кайра горгит алаш дын
кайрат кылып ор кубок
сурайбасбас той гонер
ары кетте сырлыбан
Вёрю гарбы сырлыбан
Вёлеп айлы аёке
Вёлеп ичиги мурун конаке

Оз ашуруқа майду деп Эчу
ай бағанады ағыруғур
қайра бер бей қоюду деп
өткер чубақ тең айбыт
өлбібур чочоқ деп айбыт
Ас созду айбыт салыбыр
Ерыбақ Ағлаш Баабырыз
Ырбыш тұрып қалыбыр
Ағдай Ілес Баабыр деп
Ас ойлоқұтқанғы деп
Этіп ғылай чапқы деп
Ей Балба қыныч ашғыч
Ауқыр-Тюрк салғыч
Ағедеп кічке Ісіп
Өлгер де Башы кесіп
Ұр ғұлан Ұлғіш
Баабыр Ағлаш Тенайбаб.
Башы кесіп ақыр деп
Башлағы мұңу Баабырдеп
Чубақа айға салғалы
Бай қанын слоқұп Ағлаш
Қолғалаға Ет алып
Қосоп чубақ Бар ғалы

Байлады тубак майгышын
Бай ман баса бергенде
Коркон турун когала
Баш жагына кайтышын
Когала мингит капшыр
Косок тубак баабыры
Козун сапын акыры
Бейлонайын балаке
Этпедын белисынбасын
Балаке корчу денайбас.
Ырыскан тубак бекайбас.
Кондокчуну бипшыр
Козунон жаны тыкпага
Кокжал белшоц чуруп
Керик гин гилин жыпчу
Кезкезинде сонун сун
Керик ген гандан мингуген
Кельгирин белшац балаш
Ургашжы кыпын гачынып
Бир жыр жагында баш арбын
Бир жагына керик гин
Башка жиген жайарбын
Ысында тубак жетпесин.

Арыбан жанас сыргага 387
Ал ооо келсин быяка
Жоо карагай сакталып
Жоорусу данаста
Кан сыргак келдимакбалып
Вилонайше абаке
Кудай Жалган салынбыр
Вешалбей сурак барынбыр
Содегер чигит алдинан
Сонуке алжо алынбыр
Коону буда дарбызы
Эсеби жок сонекун
Окжор бардык денек
Коон менен дарбызы
Эрик кенче Жешек деп
Ертканын алар Жесидеп
Арбынын Жеген бизгерде
Жыкпан ерен десе деп
Кечеси ин сыргак бутурут
Кейгеде бугуду эжугуп
Кос тунагын ал шака
Ал оконо сойлеп бур
Коон екен деп токус ган

Башы жеңил алыпбыр
Которо албай даяктын
Турмуш кеткен деген
Эркек башы гидеп өткөн
Ар бизге дейт башыңдын
Ар гамын сүрөгөн баарын
Жүсүп көрүп таанырсың
Жүк талбади акыл
Мурунку өткөн эрлерди
Жигитиңе созу бар
Жыйдаардай тусу бар
Ең гулдук ерлик
Мал дайда жанчу созу бар
Сакай шурот сарбайып
Мурутту шурот арбайып
Ылайык үйдөй башеке
Ургаачы кыйын калганы
Нак озунун гачыеке
Ат-гамайын билеке
Ар бир жерде мындайдеп
Сенин айбын кебиң жакпаке
Кыргыз апам китаңыз

353

Кыл Бишкир мыкдаши!
Бакалчы Бул Болсо
Башка адамы не Болот
Бабашкан Кайда Окоп.
~~Ыдга Эгерде Ойлоп Кап.~~
Шонкыл Бул Болсо
доо Кыл Болот не Шолошкон Кайдаокубокой.
урукат Берчи Кетелчи
Урушаб елеш Бура дел
Ушай Бишбей Бул Шере
Бекерге Келеч Ескиче
Курааш Алмаш Кел айбын
Корсил дан Кулут ер Алмаш
Кайсы Баабыр дел айбын
Корбой Курут душмандел
Кокуруку айтыйб. дел айбын
Кон Кытайдын учучсен
Кийчи учу дел айбын
Кыйын Жого Кетаксо
Курорго учук дел айбын
Кон сан дагал Китайдын
Доосу учук дел Бабалче
Кийчи сыйгал Китайдын

Сл

Кыйынды үчүн дем бил гем
дем өчөттүн бактыларын
арыз жан малас ер тубак
жөн ай бөлөн ал око
оорулуга око кабыл кыл
Аны Кыргыз бегсыз гажайып
Тангрыга Жолок кабыл

~~270~~ 2070 can

Ак-Талаа районундагы Ак-Тал селосунда жашоочу манасчы Турдумамбет Акматалиевдин "Манас" эпосунан жазып келген кол жазмасына кыскача пикир.

Манасчы Акматалиев Турдумамбет 1922-жылы Ак-Талаа райо-нундагы Ак-Тал селосунда туулган. 7-класс билими бар. Токой чарбасынын жумушчусу. 1945-жылдан бери "Манас"айтууга далалаттанып келе жатат. Негизинен Сагымбай Орозбаковдун эл арасына кол жазма түрүндө тараган "Манасын" жаттап алуу менен айтат. "Манастын"төмөндөгү эпизоддорун эл алдында айтат.

1/ Манастын бала чагын
2/ Алты кандын заговору
3/ Алмамбет баатырдын Кытайдан келиши
4/ Чоң казат:
   а/ Алмамбет менен Чубактын жол талашканы
   б/ Алмамбеттин Макел дөөнү жеңиши
   в/ Алмамбет менен Сыргактын чалгынга барышы

Манасчы Турдумамбет Акматалиевдин "Манасы" өзү үйрөн-гөн С.Орозбаковдун вариантынан анча айырмачылыгыжок. Бирок изилдөө ишинде үйренүп /жаттап алып/ Манас айтууга болорун көрсөткөн факты катары өз алдынча кызыкчылык туудурушу мүмкүн. Ошондуктан ал жазып келген материалдын айрым бөлү-гүн кол жазмалар фондусуна өткөрүп алуу ылайыктуу деп ойлой-мун.

Мусаев.

С.Мусаев.
24-апрель 1978-ж.

Акматалиев Турдумамбет.
Манастын балалык тагын
жаркын сагын жибереп.
Калган окуялардын мурун
то-пшыргам.

14/XI - 1979.

720461, ГСП, Фрунзе, 5, ул. Жигулёвская, 102,
Киргизполиграфкомбинат им. 50-летия
Киргизской ССР Госкомиздата Киргизской ССР
Цех беловых товаров и ширпотреба
г. Фрунзе

ГОСТ 31-53-72 Арт. 3702К Цена 22 коп.